

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Т. О. Дороніна
(підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ 2022 р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 2022 р.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ПРОЦЕСІ
ОПАНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Магістерська робота

студентки групи: ЗПВШМ-21
(шифр групи)

ступінь вищої освіти: магістр

спеціальності: 011Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)

Буцонь Марії Володимирівни
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник: доктор педагогічних наук,
доцент Кучер С.Л.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, *Буцонь Марія Володимирівна*, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК МЕТА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ	
1.1 Зміст поняття «професійна компетентність майбутніх педагогів» в педагогічній теорії та практиці.....	7
1.2 Електронні навчальні курси в дистанційному навчанні майбутніх педагогів	17
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	
2.1 Сутність технології педагогічного дизайну	26
2.2 Стан формування професійної компетентності студентів у галузі педагогічного дизайну	35
Висновки до другого розділу	39
РОЗДІЛ 3. АПРОБАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ	
3.1 Інформаційно-ресурсне забезпечення опанування педагогічного дизайну	40
3.2. Перспективи реалізації технології педагогічного дизайну у позашкільній освіті	49
Висновки до третього розділу	54
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна освіта вимагає нового погляду, який змінить її по суті, надасть сучасного звучання, дозволить поєднати гнучкість і якість. Неформальна освіта, яку реалізують заклади позашкільної освіти, має на меті забезпечувати доступні умови для розвитку нахилів, здібностей і талантів молоді. Але не лише мета і зміст, але й спосіб отримання позашкільної освіти повинен сьогодні змінитися. Технології особистісного зростання, що доволі успішно застосовуються в бізнесі та дизайні, можуть і повинні бути застосовані в позашкільній освіті. Однією з таких інноваційних технологій є педагогічний дизайн, що поєднує в собі дизайнерське, проектне бачення освітнього середовища в цілому і дозволяє пропонувати здобувачу освіти індивідуальну траєкторію навчання.

Про важливість і актуальність дизайнерського погляду на освіту свідчать останні зміни до закону України «Про освіту», де серед основних термінів з'явився «універсальний дизайн у сфері освіти». Він передбачає дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну [35]. Освітні послуги у сфері неформальної освіти також підпорядковуються вимогам універсального дизайну.

Проектування освітніх курсів різного призначення та масштабу постає особливо гостро перед педагогами позашкільних закладів. Вирішуючи проблему розробки онлайн-навчання, педагог закладу позашкільної освіти виконує ті самі завдання, що і педагогічний дизайнер. Проте фахівець з класичною педагогічною освітою далеко не завжди знайомий з основами педагогічного дизайну.

Вимоги оновлення освітньої галузі, які постають перед країною, видозмінилися з часу тотального поширення дистанційної форми навчання, спричиненого пандемією. Події останніх років переконують нас у тому, що

дистанційне навчання і надалі не зникне, а буде лише розвиватися. Тому науково-педагогічний пошук удосконалення змісту, форм і методів онлайн-навчання триватиме і збагачуватиметься практикою.

Дистанційне навчання в Україні почало активно досліджуватися не так давно. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті вивчалось такими науковцями як Р. Гуревич, Р. Горбатюк, В. Осадчий, К. Осадча, С. Семеріков та ін. Загальнотеоретичним питанням модернізації освіти присвячені розробки В. Андрущенко, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін. Упровадженню компетентнісного підходу в професійну підготовку педагогів закладів позашкільної освіти значну увагу приділяли А. Алексюк, О. Биковської, В. Вербицького, А. Мудрік, Г. Пустовіт, Т. Сущенко та ін.

Теоретичні основи позашкільної освіти як окремі питання позашкільної освіти підіймалися у працях В. Вахтерова, Г. Ващенко, І. Огієнка, М. Пирогова, С. Русової, С. Сірополка, В. Сухомлинського та ін. Методологічні, психолого-педагогічні, організаційні основи позашкільної освіти висвітлюється передусім у працях

Педагогічний дизайн досліджували Р. Глазер, С. Макгриф, Дж. Макдоналд, Т. Реган, П. Сміт та ін. Методологічну основу технології педагогічного дизайну складають роботи американських психологів та дидактів Д. Брунер, Н. Краудер, Г. Найссер, С. Пайперт, Б. Скиннер та ін. Дослідженням проблем впровадження педагогічного дизайну за кордоном наразі займаються університети Джорджії, Флориди, Фрайбурга та ін.

Усвідомлення невирішеності зазначеної проблеми в практиці освіти спонукало нас до обрання темою кваліфікаційного дослідження **«Формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу в процесі опанування педагогічного дизайну»**.

Тема магістерської роботи затверджено кафедрою педагогіки (протокол №4 від 19 листопада 2021р.) та вченою радою фізико-математичного факультету Криворізького державного педагогічного університету (протокол

№4 від 25 листопада 2021р.).

Роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету за темою кафедри «Теоретико-методологічні засади підготовки майбутнього вчителя в умовах модернізації неперервної педагогічної освіти» (номер державної реєстрації 0119U102693).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити інформаційно-ресурсне забезпечення формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу в процесі опанування педагогічного дизайну.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1) розглянути сутність ключових понять теми, а саме: «професійна компетентність педагога» та «професійна компетентність педагога закладу позашкільної освіти», «педагогічний дизайн»;

2) вивчити теоретичні основи та досвід застосування педагогічного дизайну у вітчизняній освіті та за кордоном;

3) проаналізувати та визначити стан і можливості формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу в процесі опанування педагогічного дизайну;

4) розробити інформаційно-ресурсне забезпечення формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу в процесі їх опанування педагогічного дизайну.

Об'єкт дослідження: процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів.

Предмет дослідження: формування професійної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в процесі опанування технології педагогічного дизайну.

Методи дослідження. Достовірність наукового дослідження підтверджується обраними науковими методами, а саме: *теоретичними* –

аналіз літературних джерел, законодавчих та нормативних актів з проблем організації освіти, формування педагогічної компетентності педагога та теоретичних основ педагогічного (освітнього) дизайну; *емпіричними* – педагогічне спостереження за використанням інформаційно-ресурсного забезпечення процесу опанування педагогічного дизайну здобувачами освіти; анкетування, тестування та опитування; графічні методи представлення інформації; методи кількісного та статистичного аналізу.

Практична значущість дослідження полягає у тому, що розроблене нами інформаційно-ресурсне забезпечення процесу опанування педагогічного дизайну здобувачами освіти може бути використане студентами та педагогами у процесі формування професійної компетентності з питань проектування освітнього середовища у закладах позашкільної освіти, що відповідає сучасним вимогам.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи здійснювалася: на V Всеукраїнській науково-практичній конференції “Особистість на шляху до духовних цінностей: педагогічна практика, набутий досвід”, листопад 2022 р.; Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Модернізація інформаційного-ресурсного забезпечення освітнього процесу, спрямована на підвищення якості освіти», листопад 2022 р.; на науково-практичному та методичних семінарах кафедри педагогіки КДПУ, за результатами участі в якому опублікована стаття у збірнику наукових праць «Педагогічне Криворіжжя: Педагогічний альманах», 2022 [8].

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (58 найменувань) та 8 додатків. Загальний обсяг – 73 сторінки, з них основної частини – 56 сторінок

РОЗДІЛ 1.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК МЕТА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

1.1 Зміст поняття «професійна компетентність майбутніх педагогів» в педагогічній теорії та практиці

Компетентнісний підхід у наш час є визначним при проектуванні результатів освіти. Опора на компетентність як комплекс можливостей людини у певній галузі характеризує кожну з наявних освітніх систем. В основі професійних компетентностей завжди містяться ключові.

Одним із найважливіших теоретичних узагальнень дискусії навколо поняття ключових компетентностей сучасного працівника стало визначення представниками Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) трьох категорій ключових компетентностей як концептуальної бази. Ними стали:

- автономна діяльність;
- інтерактивне використання засобів;
- вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах [20].

Ці визначені категорії ключових компетентностей мають вигляд структури, у якій демократичні принципи й індивідуалізм є основними рисами, що розглядаються з структура інтернаціональної позиції для вміння діяти в складному сучасному житті.

За О. Овчарук, одна із трьох ключових компетентностей за класифікацією експертів OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку) – інтерактивне використання засобів. Ця ключова компетентність передбачає розуміння низки засобів, що дають змогу особистості взаємодіяти з навколишнім світом. В межах цієї складової розрізняють такі здатності: здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку й тексти (що допомагає розуміти світ та брати участь у діалогах, а також ефективно взаємодіяти з оточенням); здатність застосовувати знання й

інформаційну грамотність (ефективне використання інформації і знань для власних можливих варіантів дії, позицій, прийняття рішень та активних дій); здатність застосовувати (нові) інтерактивні технології (допомагає особистості пристосувати власну поведінку до змін у повсякденному житті) [20, с.11-12].

Для педагога професійна компетентність базується на професійних знаннях: суспільних, психолого-педагогічних, предметних та прикладних. Н. Волкова відносить професійну компетентність, професіоналізм до елементів педагогічної майстерності, поряд із гуманізмом, педагогічними здібностями, педагогічною технікою і технологіями. В такому баченні педагогічна технологія не увійшла до складу педагогічної компетентності як такої, хоча характеризується як «комплекс знань, умінь і навичок, необхідних учителю для вирішення стратегічних, тактичних, а також процедурних завдань» [10, с.420]. На наш погляд, сучасне розуміння педагогічної компетентності залучає педагогічну технологію цілком, оскільки йдеться про «систему взаємодії вчителя з учнями, способи добору та впорядкування навчального матеріалу згідно з вимогами теорії пізнання» [там само]. Вже на етапі професійної підготовки в університеті майбутній педагог може набувати цих здатностей.

Характеризуючи педагога як суб'єкт освітнього процесу, В. Ягупов вважає його професійну компетентність підвалиною педагогічної майстерності. До змісту професійної компетентності педагога науковець відносить глибокі професійні знання, навички та вміння, професіоналізм та досконалу методику. [50, с. 167]. Отже, набуття окремої педагогічної компетентності відповідає елементарному рівню, адже це поняття вужче, ніж педагогічна майстерність. Водночас, в контексті підготовки бакалавра в закладі вищої освіти, достатнім буде набуття базового рівня компетентностей, на якому надалі буде розвиватися майстерність.

З погляду сучасного розуміння компетентнісного підходу в педагогічній освіті, маємо підкреслити його основну особливість – перехід

від знаннєвої парадигми до алгоритмічної структури умінь і навичок. Компетентнісний підхід нині стає основним не лише в університеті, а й у школі, і сучасний педагог повинен спиратися на цю концепцію [41]. Відмінності між двома протилежними підходами представлені на рис.1.1.

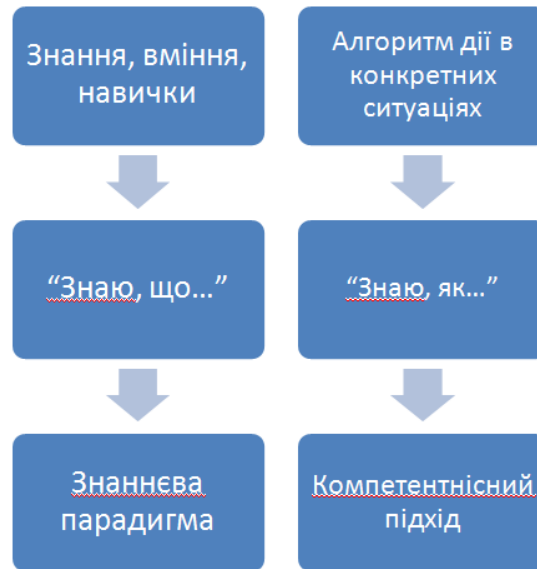

Рис. 1.1 Порівняння традиційної і компетентнісної парадигми в освіті (за П.В.Стефаненко)

Вимоги до сучасних фахівців освіти Р. Гуревич пов’язує із «низкою об’єктивних умов, що впливають на сферу освіти в цілому і на ситуацію у вищій школі, зокрема. Серед них — зростання наукомістких виробництв; інтенсивне зростання обсягу наукової та технічної інформації; швидка зміна технологій, розвиток сфери досліджень, що здійснюється на стикові різних наук, і ін.» [13, с. 10]. Науковець виокремив узагальнені вимоги до підготовки сучасного фахівця, який повинен мати:

- 1) великі й одночасно фундаментальні знання, причому в поєднанні з вміннями їх застосовувати в різних умовах професійної діяльності;
- 2) вміння працювати колективно;
- 3) здатність швидко освоювати нові технології;
- 4) навички самоосвіти;
- 5) здатність здійснювати творчу і дослідницьку діяльність.

У свою чергу, перераховані якості стають провідними цілями і орієнтирами для побудови сучасної системи вищої освіти [13].

Світовий досвід у вирішенні проблеми компетентнісного підходу в освіті для використання його в Україні досліджувався науковцями Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубачева [20].

Професійна компетентність педагога визначається стандартом вищої освіти для кожної спеціальності. Загалом, компетентності для педагогічних працівників окреслені Національною рамкою кваліфікацій, в якій вимоги до бакалавра визначає шостий рівень. У ньому визначено, що бакалавр має серед професійних компетентностей «концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання» [28].

Оскільки в Україні відсутній стандарт вищої освіти для педагога позашкільного закладу, професійні вимоги до такого фахівця будуть спиратися на стандарти педагогічних спеціальностей такого профілю, який має напрям позашкільної діяльності (художньо-естетичний, художньо-технічний).

Нині кожен заклад вищої освіти має певну самостійність у визначенні способів досягнення основних завдань роботи, які визначено в статуті. Так, Криворізький державний педагогічний університет основним призначенням має підготовку майбутнього працівника освітньої сфери, який би був готовий до партнерства з тими, хто вчиться, володів методиками партнерської взаємодії, толерував його індивідуальні потреби й поважав його погляди [43]. Також Статутом визначено, що «Університет забезпечує опанування майбутніми учителями компетентнісних методик викладання й сприяє розвитку ключових умінь і навичок, серед яких: уміння навчатися впродовж

життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі» [там само].

Проте, всі вимоги до педагогічного працівника, сформульовані у стандартах, постійно видозмінюються та оновлюються, настільки швидко, наскільки змінюється життя суспільства.

Рис. 1. 2 Модель співвідношення ключових понять теми дослідження.

Необхідно зауважити, що педагогом позашкільного закладу може стати здобувач педагогічної освіти будь-якої спеціальності. Ця можливість зумовлена характером позашкільної освіти – вона забезпечує реалізацію інтересів, нахилів і талантів дітей і молоді з найрізноманітніших напрямів діяльності і галузей науки, культури і спорту. Об'єднує всі вимоги до педагога основний принцип позашкільля: добровільність і вільний доступ до будь-якого виду діяльності для дітей та молоді. Ми вважаємо, що у визначенні змісту та структури професійної компетентності майбутнього педагога позашкільного закладу освіти потрібно спиратися на закон України «Про позашкільну освіту» [37].

Проблеми практики дистанційного навчання і вимоги до вчителя досить чітко виявилися під час локдауна 2020-2021 років. Професійна

компетентність вчителів закладів загальної середньої освіти у дистанційному навчанні та рівень задоволеності потреб стейкхолдерів (учнів і батьків) була виявлена у результаті спеціально організованого всеукраїнського моніторингу у співпраці з проєктом «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) [45].

Влітку 2022 року експерти Державної служби якості освіти презентували результати національного дослідження організації дистанційного навчання. Дослідження показало, що освітній процес в умовах дистанційного навчання недостатньо гнучкий та обмежений у видах діяльності.

Цікавою для нас частиною дослідження було виявлення вимог учнів до здійснення електронного навчання. Оскільки були виявлені проблеми і відставання в успішності учнів, важливим є окреслити, які найбільші потреби учнів у дистанційному навчанні.

На запитання «Що б ти хотів(-ла) змінити в організації дистанційного навчання у своїй школі?» учні відповідали, що їм не вистачає: пояснень від учителів замість самостійного опрацювання; презентацій навчального матеріалу, щоб краще зрозуміти тему уроку; часу пояснення нових тем.

На рис. 1.3 представлені відповіді батьків щодо проблем, з якими стикалися учні в форматі електронного навчання. Так, ми бачимо серед відповідей такі вади: вчителі взагалі не організовували дистанційне навчання - 13% відповідей, діти не мали мотивації до навчання -13% відповідей; перенавантаження – 6% відповідей; неякісне подання навчального матеріалу – 5% - для середньої і старшої школи. Для учнів початкової школи додається відсутність уміння учнів вчитися самостійно. Відповіді вчителів також підтвердили деякі наявні недоліки системи освіти, наприклад: невміння самостійно вчитися учнів у базовій і старшій школі у містах (67% відповідей), ніж у селах (53%), для початкової школи цей показник у місті та селі 61%.

Результати подібних моніторингів засвідчують потребу в компетентностях вчителя щодо організації і здійснення ефективного навчання онлайн.

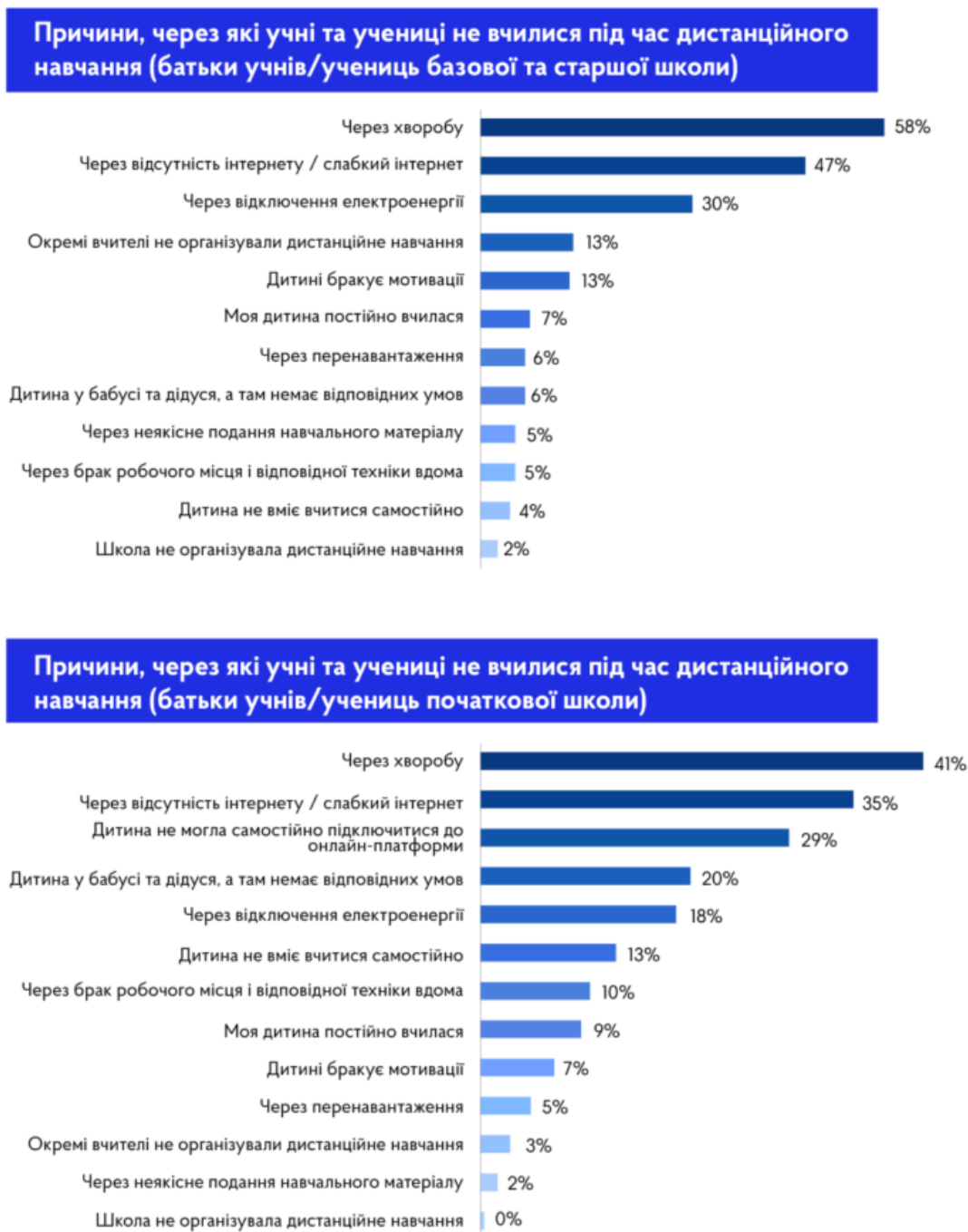

Рис. 1.3 Відповіді батьків щодо проблем організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти [45].

Як вважають вчителі, негативно впливають на результати навчання учнів/учениць в умовах дистанційного навчання «відсутність «живого спілкування». Найменше педагогів причиною зниження результатів навчання учнів/учениць вбачають в особливостях виконання своїх професійних обов'язків, як-от:

- брак зворотного зв'язку щодо навчального поступу учня/учениці;
- відсутність відповідних навичок роботи з технологіями дистанційного навчання;
- використання різних електронних платформ та каналів зв'язку з учнями/ученицями. [45]

Отже, вчителі помічають наслідки слабкої організації дистанційної освіти, серед яких прямо чи опосередковано проявляється брак цифрових компетентностей та професійних умінь у цій сфері.

Технічне забезпечення у процесі дистанційного навчання також було з'ясовано в результаті національного дослідження організації дистанційного навчання. Хоча ці дані не пов'язані з професійними компетентностями вчителів, проте вони можуть дати інформацію про можливості доступу учнів до електронних систем навчання.

Згідно з дослідженням, не всі педагоги забезпечені комп'ютерами та швидким інтернетом. Вчителі початкової школи ліпше забезпечені робочими комп'ютерами/ноутбуками (85% у містах та 87% у селах), ніж їхні колеги у базовій та старшій школі (67% у містах та 52% у селах). Ситуація із забезпеченням учнів/учениць гірше – не менше, ніж третина не мають засобів для навчання онлайн, або ділять один гаджет із сестрами та братами. Також цікаво, що учні старшої школи (93%) використовують смартфон як засіб дистанційного навчання [45]. Можна стверджувати, що представлені результати будуть справедливими і щодо забезпечення позашкільної дистанційної освіти, оскільки її слухачами є ті ж самі учні закладів загальної середньої освіти.

Що найбільш негативно впливає на результати навчання учнів/учениць? (відповіді вчителів початкової школи)

Що найбільш негативно впливає на результати навчання учнів/учениць? (відповіді вчителів базової та старшої школи)

Рис. 1.4 Відповіді вчителів щодо проблем організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти [45].

У дослідженні, проведеному у 2019 році, С.Сисоева та К.Осадча з'ясували на основі відповідей студентів (12,9%), що досить рідко викладачі

пропонують на своєму курсі скористатися дистанційними технологіями навчання. Як свідчить дослідження, серед технологій, що найчастіше використовуються у ході дистанційного навчання, студенти відмітили текстові (93,5%) та відео-лекції (48,2%), комп'ютерне тестування (75,6%), інтерактивні вправи (30,3%), мобільні технології (28,2%), віртуальні лабораторії (18,4%) [42, с. 274].

Актуальним фокусом уваги забезпечення університетом оволодіння майбутніми педагогічними працівниками інформаційно-комунікативними технологіями навчання. Система електронних курсів університету була створена і функціонувала ще до початку пандемії Навчання в Університеті здійснюється за очною (денною) і заочною формами навчання. Форми навчання можуть поєднуватися.

1.2 Електронні навчальні курси в дистанційному навчанні

Український науковець Р. Гуревич визначає дистанційне навчання як різновид (досить самостійний) заочного навчання, з опорою на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і засобів. Ключовий момент — припускає гранично опосередковану роль викладача і самостійну роль студента у виборі індивідуального темпу навчання, кількості повторів під час використання навчальних засобів і продуктів у виборі рівня засвоєння курсу (стандартний, скорочений або поглиблений). За умови використання можливостей електронної пошти та Інтернету передбачає високий рівень інтерактивності, що відповідає вимогам сучасності. Переваги — забезпечує широкий доступ до освітніх ресурсів, незважаючи на географічну віддаленість від них [13, с.11].

Валері Ірвін, професорка університету Вікторії та Edtech, здійснила глибокий аналіз понять, пов'язаних з онлайн-навчанням, що з'явилися в освіті в останні 30 років. Охоплений період наочно представляє, як змінилося онлайн-викладання та навчання із середини 1990-х років (від простої бінарності – «онлайн» та «віч-на-віч») донині (складних гібридних форм всіх моделей навчання). Виділяючи відомі нам моделі: очне навчання, онлайн-навчання, змішане (гібридне) навчання, та поєднуючи їх із різними формами взаємодії і контролю, дослідниця прагнула упорядкувати всі види такого навчання. Новою в цьому списку є модель «множинного доступу в навчанні», яка забезпечує особисте керування навчальною діяльністю самим учнем, і вільний доступ до синхронного та асинхронного режимів онлайн. З метою узагальнення багатьох понять, котрими характеризується дистанційне навчання. Ми представили їх характеристику в таблиці 1.1.

Як зазначає В.Ірвін, «екстремне дистанційне навчання», яке з'явилося внаслідок COVID-19, негативно вплинуло в цілому на «імідж» навчання онлайн, тому що було поспішно розроблене викладачами, яким бракує знань і досвіду в спробі задовольнити потреби учнів в Інтернеті [53].

Моделі дистанційного та змішаного навчання (за В. Ірвін)

Час появи	Модель навчання	Взаємодія учасників	Інструменти для організації	контролює - педагог
середина 1990 рр.	онлайн текстове вільного доступу	асинхронна	електронна пошта, статичні веб-сайти, форуми	
	змішане онлайн очне+онлайн-заняття	онлайн-взаємодія як доповнення до очних занять	спільне онлайн-слайд-шоу телефонний зв'язок	
межа 1990-2000 рр.	синхронна дистанційна освіта (освітня відео-конференція)	кімнати для відеоконференцій	з'єднання груп вічна-віч через відео та інтернет	контролює - педагог
середина 2000 рр.	комбінація заочного+онлайн+гібридного навчання	відео-підключення з будь-якої точки світу одночасно багато учасників	об'єднання двох і більше аудиторій через комп'ютер, підключений до відео конференції у кімнатах	
кінець 2000	модель NuFlex: злиття всіх режимів	комбінація гібридної+гнучкої		
	гібридна	онлайн+очна форма		
	гнучка	очне+онлайн-синхронна+онлайн-асинхронна		
2010-ті рр.	модель «множинного доступу в навчанні» (В.Ірвін)	рівні доступу: особистий; синхронний онлайн; асинхронний онлайн; відкритий доступ		контролює – учень/студент

Інноваційний підхід в освіті Р.Гуревич визначає не через використання якоїсь однієї моделі, а через здатність проектувати і моделювати потрібний закладу вищої освіти навчальний процес з використанням різних освітніх

технологій — на основі знання їх потенційних можливостей і переваг — «сильних сторін». Саме така здатність і робить процес навчання у закладі вищої освіти технологічним, тобто прогнозованим і максимально наближеним до запланованих результатів [13].

Кожен заклад вищої освіти в Україні з 2020 року надає можливості для дистанційного навчання. Прискорила перехід до режиму «онлайн» саме пандемія, і це виявило багато невирішених проблем у секторі дистанційної освіти. Як точно відмітили українські вчені, С. Сисоєва та К. Осадча, «заклади вищої освіти приділяють належну увагу кадровому забезпеченню дистанційного навчання: створено окремі спеціалізовані підрозділи дистанційного навчання, існують особи, на яких покладено завдання інформаційної підтримки дистанційного навчання організовано підготовчі курси з дистанційних технологій навчання для викладачів і студентів. Проте загальна кількість фахівців, які безпосередньо забезпечують та здійснюють навчальний процес із використанням технологій дистанційного навчання, недостатня. Тому одним з перспективних напрямів розвитку дистанційного навчання в Україні залишається підготовка спеціалістів сфери дистанційної освіти»[42].

Водночас, досить успішно проходить забезпечення дистанційного та змішаного навчання учнів загальної середньої школи, завдяки проекту «Всеукраїнська школа онлайн» - ВШО [11]. Це – платформа, яка покликана забезпечити учням і вчителям рівний, вільний і безоплатний доступ до якісного навчального контенту. Платформа містить відеоуроки, тести та матеріали для самостійної роботи з основних предметів.

Найпопулярніші сучасні LMS-системи: Moodle; Docebo; Canvas; Source LMS та інші. Moodle – найпопулярніша безкоштовна LMS, яка являє собою web-орієнтоване середовище, що можна масштабувати і налаштовувати. Відрізняється високим ступенем безпеки і пропонує великий набір інструментів для комп'ютеризованого і дистанційного навчання. Moodle підтримується мережею сертифікованих партнерів, а також має активне

співтовариство користувачів і розробників по всьому світу (більше, ніж 129 мільйонів активних користувачів). Основна навчальна одиниця Moodle — навчальний курс. Система Moodle має вбудований конструктор курсів і підтримує, серед іншого, асинхронне і змішане навчання, гейміфікацію, мобільне навчання, синхронне навчання, відеоконференції і багато іншого. Серед мінусів системи Moodle називають відсутність інтуїтивного інтерфейсу.

У нормативних документах Криворізького державного педагогічного університету (Положення про використання технологій дистанційного навчання в освітній діяльності КДПУ) передбачено особливості організації освітньої діяльності в університеті з використанням технологій дистанційного навчання. У пункті 2.2 означеного «Положення...» зазначається, що реалізація технологій дистанційного навчання в КДПУ відбувається в освітньому електронному середовищі, яке охоплює сайт Університету з усіма web-сторінками, репозитарій, хмарне середовище Google з різноманітними веб-застосунками, СУЕНК (на платформі MOODLE) [32].

У положенні університету визначено основні поняття, які пов'язані з використанням технологій дистанційного навчання:

1) електронне освітнє середовище (ЕОС) Університету – це комплекс організаційних, системотехнічних, електронних інформаційно-освітніх і навчально-методичних ресурсів, покладений в основу системи управління ЕНК Університету;

2) електронний навчальний курс (ЕНК) – це комплекс електронних освітніх ресурсів, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

3) електронні освітні ресурси – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали й засоби, розроблені в електронній формі та збережені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які

відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і є складовою навчально-методичного забезпечення освітнього процесу [32, с.3].

До складників електронного освітнього середовища Університету віднесено: репозитарій, хмарні сховища (де розміщено освітні програми, навчальні плани, програми навчальних дисциплін, підручники, посібники), сторінки кафедр з усіма відомостями, електронні навчальні курси СУЕНК [32].

Формальна організація освітнього процесу в університеті зумовлює вимоги до специфіки використання синхронної та асинхронної видозмін навчання. Аудиторні заняття (з нормативних та вибіркових навчальних дисциплін передбачені освітньою програмою та навчальним планом для певної спеціальності) з використанням ТДН організуються в синхронному режимі відповідно до розкладу. Лекції обов'язково проводяться у форматі відеоконференцій, інші заняття - у синхронному та / або асинхронному режимах відповідно до специфіки навчальної дисципліни [32].

Організація самостійної роботи здобувачів освіти здійснюється в асинхронному режимі. Консультації можуть проводитися в синхронному та / або асинхронному режимах/ Контрольні заходи (екзамени, атестація) з використанням ТДН (відеоконференція, електронне тестування тощо) здійснюються за умови ідентифікації особи здобувача освіти [32, с.6-8].

Досить широкий спектр навчально-методичних матеріалів може бути представлений в електронному курсі у СУЕНК Університету. Як визначено нормативними документами, відповідно до специфіки навчальних дисциплін, структурне наповнення та зміст електронних навчальних курсів, розміщених, можуть різнитися. Але є можливість використання таких елементів курсу:

- URL-посилання на електронні ресурси, що розміщуються на корпоративних Google-дисках або в репозитарії Університету;
- MOODLE-завдання (зміст завдання може бути подано безпосередньо

на сторінці MOODLE-завдання або шляхом додавання URL-посилання на файл у хмарному сховищі). Назва завдання повинна містити кінцеву дату його виконання в дужках.

ЕНК також може містити:

- URL-посилання на онлайн-заняття;
- MOODLE-тести;
- MOODLE-сторінки (наприклад, зі списком рекомендованих джерел із посиланнями на повнотекстові копії, колекції відео тощо);
- SCORM-пакети;
- Moodle-книги;
- глосарій – основні терміни навчального курсу та їх визначення;
- MOODLE-уроки;
- форум, зокрема оголошення (форум новин) – передбачає анонсування подій, повідомлення про зміни в ЕНК тощо; форум запитань до викладача – забезпечує спілкування викладача зі студентами щодо проблем, запитань, що

виникають під час вивчення дисципліни;

- опитування (елемент «Зворотній зв'язок») тощо [32].

Як передбачено особливостями системи MOODLE, електронний навчальний курс може містити різноманітні теоретичні матеріали до лекцій, для практичних та лабораторних занять – окрім питань – завдання для проектної діяльності, віртуальні тренажери та лабораторії, відео- та інші мультимедійні виконання завдань, запитання для обговорення в онлайн- та офлайн-режимах, список додаткових друкованих та Інтернет-джерел тощо.

Серед інструктивно-методичних матеріалів до виконання студентами різних видів навчальної роботи можуть бути: методичні вказівки до виконання практичних (семінарських, лабораторних) занять і самостійної роботи студентів; методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань, курсових, дипломних і кваліфікаційних робіт, рефератів; відомості

про форму подання результатів навчальної діяльності, терміни виконання та критерії оцінювання [32].

Поради щодо ресурсного забезпечення електронних навчальних курсів подають науковці В.Пасічник та Т.Шестакевич, беручи за основу поняття «інформаційно-технологічний супровід навчання» [30]. Вважаючи системи управління навчанням (Learning management systems – LMS) одним із ефективних інструментів вирішення проблеми масового формування індивідуальних навчальних маршрутів (таких як Moodle, Edmodo, SuccessFactors, ТОРУХ, Blackboard), автори вказують на їх типові недоліки. Як зазначають дослідники, окремі засоби інформаційно-комунікаційних технологій та наявні інформаційні проблемно-орієнтовані ресурси зазвичай системно не пов'язані між собою, відсутні методи та правила побудови інформаційно-технологічних систем підтримання особистісно-орієнтованого навчання, не специфіковані вимоги до оптимального складу компонентів таких систем, практично немає інформаційно-технологічних засобів індивідуального проектування навчання [30, с.218].

Модульний і підсумковий контроль є стандартним і однаковим за характером для очного та дистанційного виконання.

В аналізі стану та можливостей розвитку технологій дистанційного навчання в Україні науковці відзначили те, що в останні 10 років широку практику отримали масові відкриті дистанційні курси (МВДК). У 2014 році з'явилася платформа Prometheus з безкоштовними онлайн-курсами, підготовленими провідними українськими та світовими спеціалістами. Курс Prometheus «Критичне мислення для освітян» закінчили понад 51%. Це більший відсоток успішного завершення, ніж у будь-якого окремого масового онлайн-курсу Гарварду чи МІТ. Coursera запустила низку магістерських програм в партнерстві з провідними університетами світу. [42, с.279].

Сьогодні за допомогою масових онлайн-курсів вже можна отримати магістерський ступінь у найпрестижніших університетах світу, не виходячи з

власної квартири. Нещодавно до цієї ініціативи приєднався один з найпрестижніших університетів світу – Імперський коледж Лондона. Edx теж створив мікромагістерські програм (MicroMasters) разом з МІТ, Колумбійським університетом, Університетом Берклі. Ці програми дозволяють почати навчання на магістерській програмі онлайн, а потім вступити до університету і закінчити навчання в офлайн. Подібні ініціативи є перспективним напрямом розвитку дистанційного навчання у ЗВО України. забезпечення процесу отримання освітнього ступеню (бакалавр, магістр) ЗВО України шляхом навчання на МВДК [42].

Як вважають аналітики і фахівці з онлайн-освіти, вимоги до освітніх послуг наразі зростають разом із трендами онлайн-освіти, до яких відносять такі:

- Увага на візуальному змісті (високі очікування від дизайну).
- Потреба персоналізованого навчання. Це підхід, за яким навчальну програму підлаштовують до потреб певних користувача чи користувачки. Або ж студенти можуть самостійно скласти собі навчальну програму, як пазл.
- Мобільне навчання (за допомогою інтернету лише через смартфон).
- Мікронавчання, тобто обмін навчальним матеріалом у невеликих модулях.
- Гейміфікація та інтерактивне навчання. Останнє дає змогу аудиторії взаємодіяти з елементами курсу, а гейміфікація робить процес навчання легшим і доступнішим та підвищує мотивацію студентства.
- Соціальне навчання. Одна з найдавніших теорій навчального процесу, яка передбачає, що кожна людина може ефективно навчатися, спостерігаючи, як це роблять інші. В онлайн-освіті мають бути продукти та рішення, за допомогою яких можна втілити цю концепцію.

Як вважають експерти, нові потреби можна реалізувати завдяки освітньому дизайну [14]. Означені вимоги постануть і перед формальною і неформальною освітою. Особливо в неформальній освіті, частиною якої є

позашкільна, відповідність новим трендам стане основою конкурентоздатності.

Висновки до першого розділу

У вирішенні завдань, поставлених у дослідженні формування професійної компетентності майбутніх педагогів нами було з'ясовано, що поняття «професійна компетентність» спирається на ключові навички, серед яких значущою є цифрова компетентність. Поняття «професійна компетентність педагога в традиційній науково-педагогічній літературі і практиці сформульовано цілком чітко, як одна із складових педагогічної майстерності і, водночас, її основа.

Ми спираємося на поширене визначення професійної компетентності педагога, яке включає: професійні знання, вміння і навички; професіоналізм у галузі психології і педагогіки; досконала методика здійснення освітніх заходів.

Проте, сучасні тренди в освіті надають нові вимоги, що пов'язано із тим, що до методична компетентність має бути доповнена цифровою, позаяк онлайн-навчання буде поширюватися і розвиватися.

Виявлено, що як загальна, так і університетська педагогічна освіта в дистанційному форматі досить належно реалізується, але, звісно втрати якості. Але водночас значно зросло охоплення неформальними онлайн-курсами. Ми пов'язуємо це з більшою гнучкістю, короткими термінами навчання на онлайн-платформах і актуальною тематикою.

Онлайн-платформи для неформальної освіти в Україні представляють курси з підвищення професійної компетентності педагогів, серед яких є програми з цифрової грамотності та опанування нових технологій та навчання.

У процесі професійної підготовки майбутніх педагогів лишається невирішеним питання формування професійної компетентності у галузі дистанційного навчання і педагогічного дизайну, оскільки формальна освіта через інертність формального навчання.

РОЗДІЛ 2.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

2.1 Сутність технології педагогічного дизайну

Педагогічний дизайн як інноваційна технологія розробки навчальних курсів має різні види: так званий навчальний дизайн (learning design), який відповідає за планування навчального процесу; інструкційний дизайн (instructional design) – займається розробкою навчальних матеріалів; дизайн освітнього середовища (learning environment design) та ін. Поняття «педагогічний дизайн» було сформульовано Робертом Ганьє у 1960-х роках, коли було узагальнено попередні дослідження з цього напрямку. В основу педагогічного дизайну лягли дослідження північно-американських науковців в галузі пізнання, когнітивної психології та підходів до вирішення проблем.

Аналізуючи методологічні засади дизайнерської культури як міри розвитку людини у досягненні гармонізації відносин людини і суспільства І. Рижова виділяє два означення моделі дизайну: дескриптивне і конструктивне (на рівні розуміння принципів, досвіду, знання та цінностей). Як зазначає дослідниця, «*Модель* має дескриптивне значення тоді, коли не може дати повного опису об'єкта; повний же опис повинен виявити в емпіричному матеріалі систему, визначену станом, що контролюється у своїх зовнішньо-системних контекстах, долаючи межі усталеного буття. В якій би емпіричній ситуації не знаходилася система, визначена певним станом, її поведінка завжди повинна бути передбачена. На відміну від дескриптивної, конструктивне значення моделі дизайну забезпечує її віднесення до об'єкта, тобто модель відноситься до певної соціальної системи. Завдання полягає в тому, щоб побудувати логічно досконалу модель дизайнерської культури, яка поєднує природні і штучні механізми дизайнерської поведінки людей і усвідомлюється через універсальні форми діяльності (потреба-потреба-інтерес-мета-засоби-результати-наслідки)» [39, с.201].

В дослідженні, присвяченому педагогічному дизайну Дж. Макдоналд та Р. Вест (Jason K. McDonald & Richard E. West) назвали його найвідомішою з попередніх традицій проектування навчання. Спочатку навчальний дизайн описував практику створення уроків і курсів. У цьому контексті дизайн характеризує діяльність або набір дій, результатом яких є документований набір специфікацій для створення уроку або курсу [57].

З часом термін «дизайн навчання» також став використовуватися як загальний термін для будь-якої формальної діяльності, яка здійснюється під час проектування та створення навчальних ресурсів або досвіду, формального чи неформального. Це викликає певну плутанину, коли мова йде про створення назв посад для людей, які працюють у сфері навчання та розвитку на різних посадах. Посади, пов'язані з розробкою інструкцій, продовжують становити значний відсоток сучасних вакансій у галузі навчання та розвитку завдяки тому, що галузь робить наголос на створенні цифрового навчального програмного забезпечення та цифрових віртуальних середовищ, особливо після закриття шкіл і робіт через COVID-19 навесні 2020 року. Це стосується навіть посад, які насправді не займаються розробкою чи розробкою офіційних навчальних програм, уроків чи програмного забезпечення [57, с.8].

Педагогічний дизайн - це наукова дисципліна, найважливішим завданням якої є розробка методик дистанційного навчання шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій. Педагогічний дизайн формує систему з цілей, матеріалу навчання та наявних інструментів передачі знань. Мета дисципліни – розробити найбільш раціональні, комфортні та водночас ефективні системи та методи навчання.

Педагогічний дизайн насамперед спрямований на наповнення навчального онлайн-курсу змістовною інформацією, формування послідовності викладу та впровадження сучасних способів подання навчального матеріалу в зручному для споживання форматі.

На сьогодні педагогічний дизайн як галузь знань має величезний попит.

Це пов'язано як з роботою педагога на корпоративних платформах навчання, так і зі створенням нових, незалежних курсів.

Планомірна розробка курсу залежить від повної передачі в доступній для учня формі. Але факт надання не такий важливий, як досягнення чіткішого сприйняття матеріалу учнем з подальшим застосуванням отриманих знань на практиці.

Принципи педагогічного дизайну було визначено одним із засновників цього напрямку педагогіки та автора книг з теорії навчання Робертом Ганьє [57]. Принципи педагогічного дизайну згідно з Р. Ганьє такі:

1. Привертання уваги.
2. Пояснення завдань та цілей навчання. Відповідно до цього принципу з'являється не тільки поняття про те, навіщо потрібне навчання, а й формується рівень очікувань від курсу навчання, мотивація.
3. Звернення до наявних знань учня.
4. Подання матеріалу. Вимагає розробки елементів, які утримають та акцентують увагу студента на важливих моментах, дозволять донести у доступній формі головну думку навчального курсу.
5. Керівництво навчанням дозволяє студентам утримувати в пам'яті вивчений матеріал.
6. Закріплення знань практично.
7. Зворотній зв'язок, що дозволяє оцінити рівень ефективності навчання.
8. Оцінка успішності слухачів.
9. Переклад у практичну площину, тобто застосування набутих знань у нових ситуаціях, не передбачених програмою курсу навчання.

Незважаючи на порівняно просту технологію, що включає оцінку потреб, визначення цілей курсу та ефективну передачу знань, завдання, які стоять перед педагогічним дизайном освітнього процесу, досить великі.

Завдання педагогічних дизайнерів:

Провести аналіз потреб студентів, рівень знань та можливих

результатів навчання.

Визначити цілі та завдання курсу.

Структурування матеріалу.

Підбір засобів та методів навчання.

Створення стилю, дизайну та елементів дистанційного курсу.

Розробка наповнення курсу: тестів, завдань, опитувань, засобів збирання інформації та контролю.

Створення курсу.

Завантаження готового курсу у СДО.

Розробка методів оцінки курсу.

Пошук рішень для постійного вдосконалення курсу.

Педагогічне проектування

Процес розробки навчальних матеріалів або педагогічне проектування освітнього процесу – це набір послідовних етапів зі своїми завданнями та методологією їх вирішення.

Стандартом проектування навчальних курсів із застосуванням правил педагогічного дизайну вважається модель ADDIE.

Рис. 2.1 Структура моделі педагогічного дизайну ADDIE

ADDIE як модель навчального проектування включає 5 етапів: аналіз, проектування, розроблення, запровадження та оцінка.

У процесі аналізу визначаються потреби студентів, цільова аудиторія, завдання курсу та викладача, форми роботи з аудиторією та список очікуваних результатів. Підвищити ефективність етапу аналізу можна, розбивши його на окремі стадії. Окремі стадії етапу аналізу дозволяють з допомогою поступового виявлення ключових моментів правильно сформулювати завдання курсу. На етапі аналізу розробник може чітко

визначити інструменти, які будуть використані у навчальному курсі, ступінь наповнення тими чи іншими елементами, визначити спосіб застосування наявних навчальних матеріалів.

На етапі педагогічного проектування використовують усі результати проведеного раніше аналізу. Висновки, отримані під час аналізу, дають можливість розпочати розробку загального плану та структури курсу дистанційного навчання, розпочати оформлення схеми вправ та системи оцінювання, візуального ряду та загального інтерфейсу курсу. У процесі проектування створюється прототип курсу, визначальний вплив кожного елемента курсу завдання, виявлені першому етапі.

Процес планування передбачає декілька стадій:

1. Добір засобів навчання.
2. Створення плану-матриці або макету курсу.
3. Створення пробної версії курсу (створення аудіо і відео, графіки).\
4. Оцінка та доопрацювання курсу.
5. Супровід та розвиток курсу.

На етапі розробки поєднується технічна і творча робота зі створення курсу і наповнення його. Також добирається інструментарій для оцінки курсу.

Етап «реалізація» дозволяє ступінь застосування матеріалу на практиці шляхом перенесення створеного курсу в LMS або інший ресурс, що дозволяє користувачам отримати доступ до навчальних матеріалів. На етапі реалізації відбувається оцінка відповідності певного уроку або курсу загалом для обраної аудиторії, з'являються перші дані про проходження та ефективність.

Етап оцінки ефективності курсу складається зі зіставлення поставлених завдань, які були виявлені у процесі аналізу, з отриманими практично результатами. Шляхом оцінки навчальних матеріалів, ступеня відповідності цілям навчання, здійсненності певних завдань відбувається виявлення моментів, які потребують коригування.

Окрім загальноприйнятої моделі ADDIE виділяють інші підвиди

моделей педагогічного дизайну, які досить популярні, але не такі універсальні.

Модель SAM. Суть цієї моделі полягає у постійному повторенні невеликих циклів розробки. У міру проходження циклів зростає концентрація зусиль, розробник поступово наближається до виконання поставленого завдання.

SAM

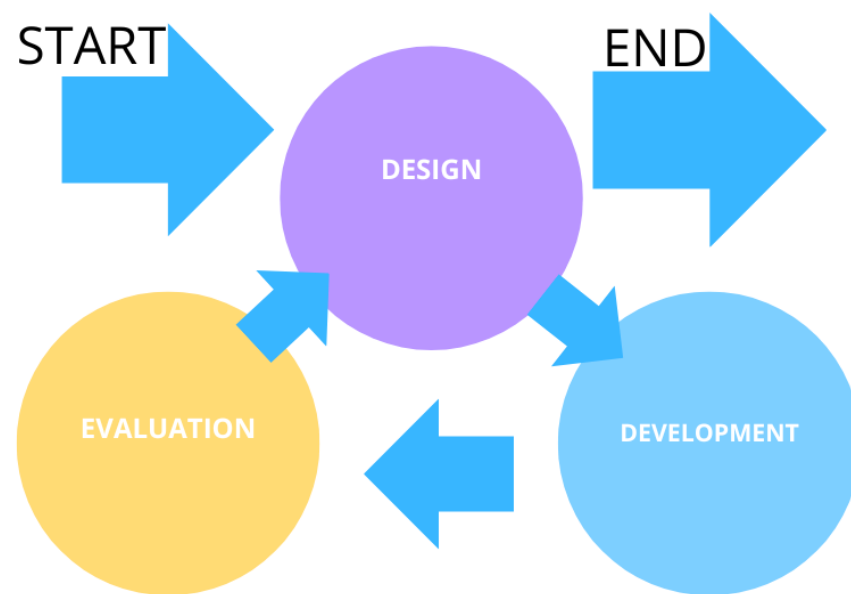

Рис. 2.2 Структура моделі педагогічного дизайну SAM

Великі проекти створюються невеликими етапами, кожен із яких спрямовано створення певного компонента курсу, поступово напрацьовуються елементи прив'язки. Але, як і ADDIE, модель SAM ділиться на 4 стадії проектування курсу:

1. Підготовка. Складається зі збору інформації та створення первинної бази даних із матеріалу, який вивчатиметься в курсі.

2. Циклічна технологія. У цій стадії беруть участь усі розробники. Спільними зусиллями створюється основа курсу, а далі напрацювання загального обсягу матеріалу відбувається шляхом створення нових блоків.

3. Циклічний розвиток – постійна розробка та вбудовування нових блоків матеріалів у курс.

4. Карта дії. Над її проектуванням працюють як експерт, так і той, хто навчається на етапі тестування курсу. Шляхом такого візуального проектування моделюються дії людини в процесі проходження курсу, вивчаються його дії у новому та незнайомому середовищі. На цій стадії також проводиться аналіз отриманих даних

Модель SAM більше орієнтована на створення корпоративних курсів навчання, де найпростіше встановити мету та оцінити ступінь її досягнення.

Модель SMART. SMART – це аббревіатура, що складається зі слів Specific, Measurable, Attainable, Relevant та Time-bound, що в перекладі означає Конкретний, Вимірюваний, Досяжний, Актуальний та Обмежений у часі. Все це характеризує цілі, які здатна вирішити система проектного керування SMART.

У моделі SMART швидкість виконання завдання залежить від правильності її формулювання, а те, яким чином буде досягнуто виконання, не має значення. Для чіткої та вимірної мети застосовується як поетапне планування, так і використання невеликих циклів для вирішення задачі. Застосування концепції SMART до педагогічного дизайну пояснюється необхідністю проведення точного аналізу та планування перед початком проектування.

Модель ALD. На відміну від попередніх моделей педагогічного дизайну, ALD відрізняється гнучкістю, швидкістю та кооперативністю процесу навчального проектування. Система ALD підходить для створення курсів дистанційного навчання з інтенсивним поданням навчального матеріалу, а також для курсів, де використовується активний інтерес самого студента.

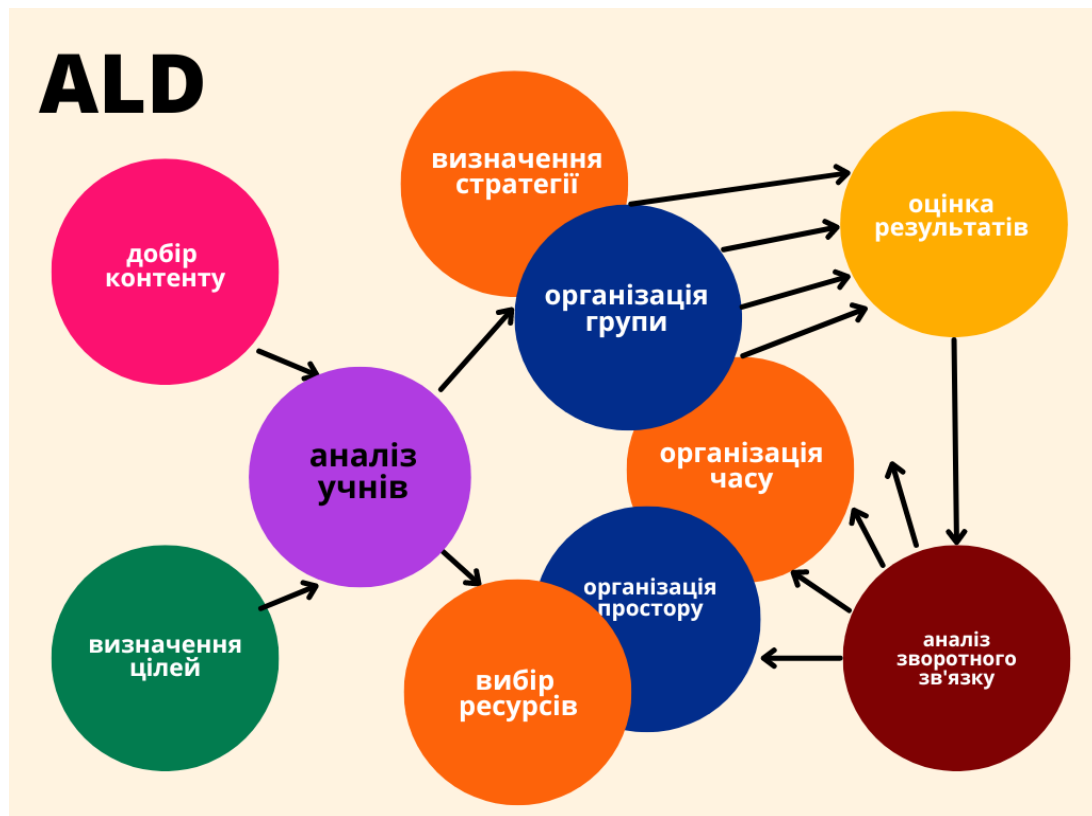

Рис. 2.3 Структура моделі педагогічного дизайну ALD

ALD ґрунтується на кількох принципах:

- Подання матеріалу курсу відбувається у формі діалогу, а пройдений матеріал закріплюється;
- Швидке та ефективне виконання поставлених завдань забезпечується застосуванням стандартних інструментів та вбудованих шаблонів;
- У процесі навчання активно використовується інтерес самого слухача, а також відбувається його постійне стимулювання;
- Подання ключових моментів є пріоритетним, але цей принцип не означає, що ALD робить процес навчання примітивним. При необхідності менш важливі моменти можуть бути швидко введені у програму курсу.
- Концентрація на процесі навчання, а не на плануванні;
- Оцінка результатів та потреб студента відбувається на всіх етапах навчання.

Таким чином, ALD орієнтується потреби у навчальному матеріалі певного студента, а непотрібні цьому етапі навчання матеріали відсіюються. У міру готовності студента, система ALD дозволяє поступово включати до

навчального курсу необхідну інформацію.

Високий рівень концентрації та одночасна гнучкість моделі ALD дозволяють курси підвищення кваліфікації або здійснювати корпоративне навчання для нових співробітників.

Педагогічний дизайн - це складний процес, який включає ідеї, технології та процедури аналізу, розробку способів вирішення поставлених завдань, впровадження технологій у процес навчання та оцінку ефективності такої діяльності.

Перед педагогічним дизайнером стоїть багато завдань, вирішити які можна підібравши відповідну модель педагогічного проектування. Кожна модель навчального проектування чітко орієнтується певну аудиторію і здатна вибудовувати моделі дистанційного навчання з урахуванням потреб цієї аудиторії.

Модель ADDIE, маючи великий інструментарій, дозволяє створювати універсальні навчальні курси, проте вимагає наявності у розробників достатнього рівня знань щодо роботи в системі розробників

Моделі SMART та SAM спрощують та прискорюють процес розробки дистанційного навчання. А модель ALD підходить для створення навчальних курсів вузької спеціалізації – корпоративні навчальні курси, курси підвищення кваліфікації. ALD - гнучка модель педагогічного проектування і у разі нових завдань навчальний курс може бути швидко налаштований з їхньої рішення.

Вивчаючи використання електронних навчально-методичних комплексів у процесі фахової підготовки студентів, О. Буйницька стверджує, що ЕНМК – це нове покоління навчальних засобів, що інтегративно поєднує у собі електронний підручник (посібник) з навчально-практичними, методичними матеріалами до змістовних модулів і системою тестового контролю, розробленими в одній із вільно доступних систем дистанційного навчання [7].

У електронних навчально-методичних комплексах не лише розкривається зміст навчального предмета, а й пропонується комплекс тестів, практичних завдань, тренувальних вправ, лабораторних, контрольних, екзаменаційних робіт, методичних рекомендацій. Слід зазначити, що ЕНМК має відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційних стандартів, навчальним планам і програмам [7].

Ми вважаємо, що у професійній підготовці педагогів закладів позашкільної освіти потрібно поєднувати різні моделі педагогічного дизайну, ознайомлюючи здобувачів освіти з різними можливостями та надаючи здатності усвідомленого вибору інструментів у своїй практиці.

2.2 Стан формування професійної компетентності студентів у галузі дистанційного навчання та педагогічного дизайну

Формування професійної компетентності майбутнього педагога відбувається протягом навчання у закладі вищої освіти, і цей процес є тривалим і мінливим. Виходячи з визначених нами основних вимог до компетентності майбутніх педагогів у сфері дистанційного навчання, ми створили опитування для вияву практичних умінь та розуміння студентами особливостей сучасного електронного навчання. За основу для створення анкети ми використали основні компетенції фахівця, який реалізує дизайн навчального середовища, а саме:

1. Проектує електронні навчальні курси у залежності від всіх складників та умов;

1. Розробляє сценарій навчання з точки зору інтересів учнів
2. Добирає сервіси і програми для організації навчальної взаємодії на вже існуючій платформі
3. Конструює структуру і зміст електронного навчального курсу
4. Враховує можливості дистанційної форми навчання у проектуванні наповнення навчального курсу.

Здобувачі освіти мали змогу відповісти на декілька питань,

найбільш важливими з яких ми вважаємо декілька. В опитуванні брали участь студенти різних спеціальностей бакалаврату КДПУ. На перше питання, в якому ми прагнули з'ясувати обізнаність студентів у сфері педагогічного дизайну, результати показали, що понад 60% опитаних не знають, що саме цей вид дизайну має своїм предметом планування, розробку та супровід електронних освітніх курсів.

Я ви вважаєте, який із видів дизайну займається плануванням, розробкою та супроводом електронних освітніх курсів?

31 відповідь

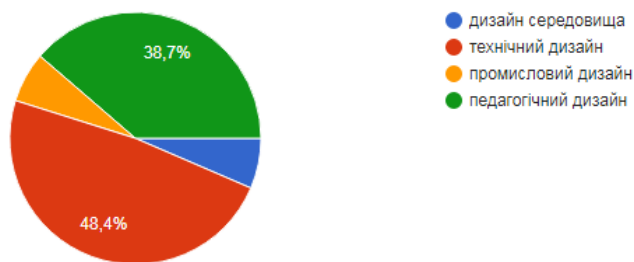

Рис. 2.4 Діаграма дослідження ознайомленості здобувачів освіти КДПУ з педагогічним дизайном

У відповідях студентів на питання «Чи доводилося Вам розробляти навчальні методичні матеріали для неформальної освіти і якщо так, то які?» найбільш поширеними були «тести» (51,6%). Наступна велика група відповідей пов'язана із досвідом розробки мультимедійних презентацій (35,5%). Серед опитаних 19,3% ніколи не розробляли подібних матеріалів.

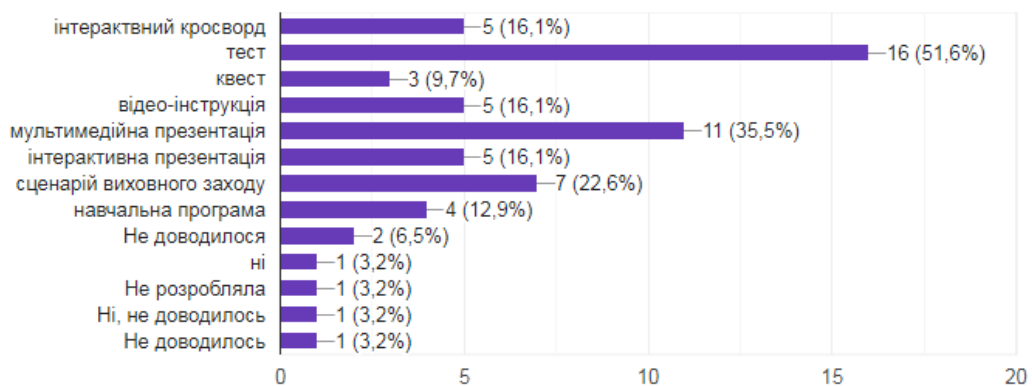

Рис. 2.5 Довільні відповіді респондентів про досвід розробки навчальних матеріалів.

Плануючи наше дослідження ми передбачали, що певна кількість

респондентів буде слабко ознайомленою з самим поняттям «педагогічний дизайн» та технологією його впровадження. Тому прагнули з'ясувати, який досвід навчання на неформальних онлайн-курсах мають студенти. Позитивні відповіді надали 61,3% опитуваних.

В оцінці якості електронних навчальних курсів (як у формальній, так і неформальній освіті) студенти зазначили, що бракує різноманіття форм навчальної роботи (45,2%). Значна кількість відповідей свідчить про недостатню чіткість і прозорість підрахунку балів (25,8%) та індивідуальної траєкторії проходження тем (22,6%). Незначна за відсотковим значенням, але важлива відповідь стосувалася запиту на можливість задавати питання і отримувати на них відповіді.

Як Ви вважаєте, чого бракує деяким електронним навчальним курсам, з якими Вам доводиться стикатися?

 Копіювати

Рис. 2.6 Діаграма відповідей щодо змісту електронних навчальних курсів

Дуже чітко характеризує запит сучасної молодіжної аудиторії на короткотривалі та ємкі навчальні продукти зі зручним графіком великий відсоток відповідей щодо критеріїв вибору останніх (рис. 2.7). Також, багато відповідей засвідчує таку вимогу: освітній курс має своїм змістом відповідати заявленій назві та програмі. Це, на нашу думку, передбачає ознайомлення здобувача освіти зі змістом курсу ще до початку його вивчення. Не очікувано було, що так багато респондентів оберуть критерієм незручності навчального курсу «наявність завдань у вигляді есе».

Який курс Ви, найімовірніше, НЕ стали би проходити?

Копіювати

Рис. 2.7 Діаграма відповідей на питання щодо якості електронних навчальних курсів

Для оцінки розуміння студентами можливостей візуалізації текстового навчального матеріалу ми запропонували їм дати свою відповідь на питання: «Якби ви пропонували свій навчальний курс для неформальної освіти, якими би формами замінили тестовий формат завдань?». Студенти показали обізнаність у засобах візуалізації, пропонуючи застосовувати фото- і відеоматеріали, ілюстрації, цікаві гумористичні відео та зображення, презентації, картинки, схеми, арти і меми. Були названі також певні форми опанування навчального матеріалу, які передбачають проблемність або самостійність. Частина респондентів зазначила, що їм зручніше сприймати текст, хоча відео може бути додатково. Також були відповіді, що їх влаштовує подання матеріалу у вигляді лекцій. Проте, таких відповідей була незначна кількість (0,2 %). Деякі студенти у відповідях відмітили, що замінили б текстовий матеріал малюванням. Це формулювання не цілком чітке, але зрозуміле. Дійсно, інноваційними формами подачі тексту є скетчинг та інфографіка.

Висновки до другого розділу

Педагогічна освіта передбачає підготовку за спеціальностями згідно різних галузей освіти: дошкільної, загальної середньої, професійної та вищої. У сфері позашкільної освіти можуть працювати педагоги будь-якого напрямку підготовки, якщо він суголосний зі спеціальністю.

В Україні, як і низці інших країн Європи, не існує окремої посади і спеціальності «педагогічний дизайнер». Під компетенціями дизайнера навчання розуміється планування, розроблення, наповнення та тестування навчальних електронних курсів. Нині розповсюдження онлайн-освіти спонукає до залучення в цій діяльності спеціально навчених людей, що потребує знань і навичок, відмінних від педагогічних.

Студенти педагогічних спеціальностей не завжди мають можливість опанувати комплексні навчальні курси з педагогічного дизайну, натомість відбувається підготовка до використання інформаційно-комунікаційних технологій, вивчають програмування та методики навчальних дисциплін в окремих дисциплінах. На нашу думку, важливо те, що педагогічний дизайн дозволяє розвивати в комплексі: компетентність у обранні відповідних інструментів та розробці різних форм подання тексту; створення мультимедійних текстів з використанням відео, аудіо та інфографіки; розуміння сучасного навчання онлайн від стратегії впровадження до оцінки ефективності тощо.

Заклади позашкільної освіти, як і всі інші, вже два роки працюють в дистанційному режимі, і це має бути враховане у професійній підготовці майбутніх педагогів. Тимчасові чинники, які вплинули на активізацію і поширення дистанційної освіти, змінюються. Але зручність онлайн-навчання залишить його в системі освіти і до формули професійної компетентності майбутніх педагогів увійде як стала – здатність самостійно створювати електронні навчальні курси з насиченим і цікавим контентом.

РОЗДІЛ 3.
АПРОБАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
ПЕДАГОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ

3.1 Інформаційно-ресурсне забезпечення опанування педагогічного дизайну

Докорінні зміни у способах надання і отримання освіти нині зумовлені технологіями онлайн-викладання.

Для того, щоб онлайн-навчання було успішним, не достатньо надати навчальні матеріали в доступ і при цьому наслідувати образ традиційних програм для очного навчання. Професійна компетентність педагога нашого часу характеризується готовністю до створення освітнього середовища для навчання, що мотивує і зацікавлює учнів, може забезпечити сучасні вимоги в освітньому процесі.

Оскільки педагогічний дизайн не був окремою навчальною дисципліною і практично відсутні посібники з цієї наукової галузі, ми поставили завдання розробити інструктивно-методичні матеріали для опанування педагогічного дизайну майбутніми педагогами позашкільного закладу.

За свідченням експертів з освітнього дизайну, він має дві головні головні мети:

- 1) аналізувати потреби учнівства чи студентства в навчальному процесі;
- 2) систематично розвивати та вдосконалювати навчальний досвід [14].

Виходячи з цих завдань має бути побудоване інформаційно-ресурсне забезпечення, яке використовується у підготовці майбутніх педагогів до організації позашкільної роботи.

Інформаційне забезпечення етапів навчального дизайну

	Етап	Методичний засіб
1	визнання (вивчення) потреб учнів	Дизайн-проект з аналізом потреб учнів
2	Дослідження ефективності електронного навчального курсу	Постановка проблеми, аналіз завдань та змісту, документоване оформлення навчальних рішень
3	Оцінка навчальних матеріалів	Модель RISE

Використання електронних навчально – методичних комплексів було розглянуто науковцями: О. Буйницькою, Т. Чепрасовою, Н. Кузнецовою, В.Пасічник, Т.Шестакевич та ін.

До системи інформаційно-технологічного супроводу особистісно-орієнтованого навчання В.Пасічник та Т.Шестакевич сформулювали такі вимоги:

- необхідно визначити на вході системи інформаційно-технологічного супроводу навчання мету навчання, із врахуванням встановлених особливостей психофізичного розвитку особи;

- на підставі заданої мети навчання, з урахуванням особливостей психофізичного розвитку та специфіки освітніх можливостей особи, необхідно забезпечити визначення форми подання навчального матеріалу та формат контролю (засобами педагогічних технологій, доступного методичного та технічного забезпечення навчального процесу тощо);

- інклюзивний учень (студент) навчається і проходить тестування знань за визначеною індивідуально формою контролю, на основі чого формуються відомості про результати та характер навчання (елемент освітньої траєкторії);

– система забезпечує порівняння результатів із метою навчання та надає рекомендації для прийняття рішення щодо подальшого перебігу процесу інклюзивного навчання. Аналіз накопичених даних щодо ефективності запропонованої форми подання матеріалу та форми контролю знань використовується для вдосконалення процесу інформаційно-технологічного супроводу інклюзивного навчання [30, с. 223].

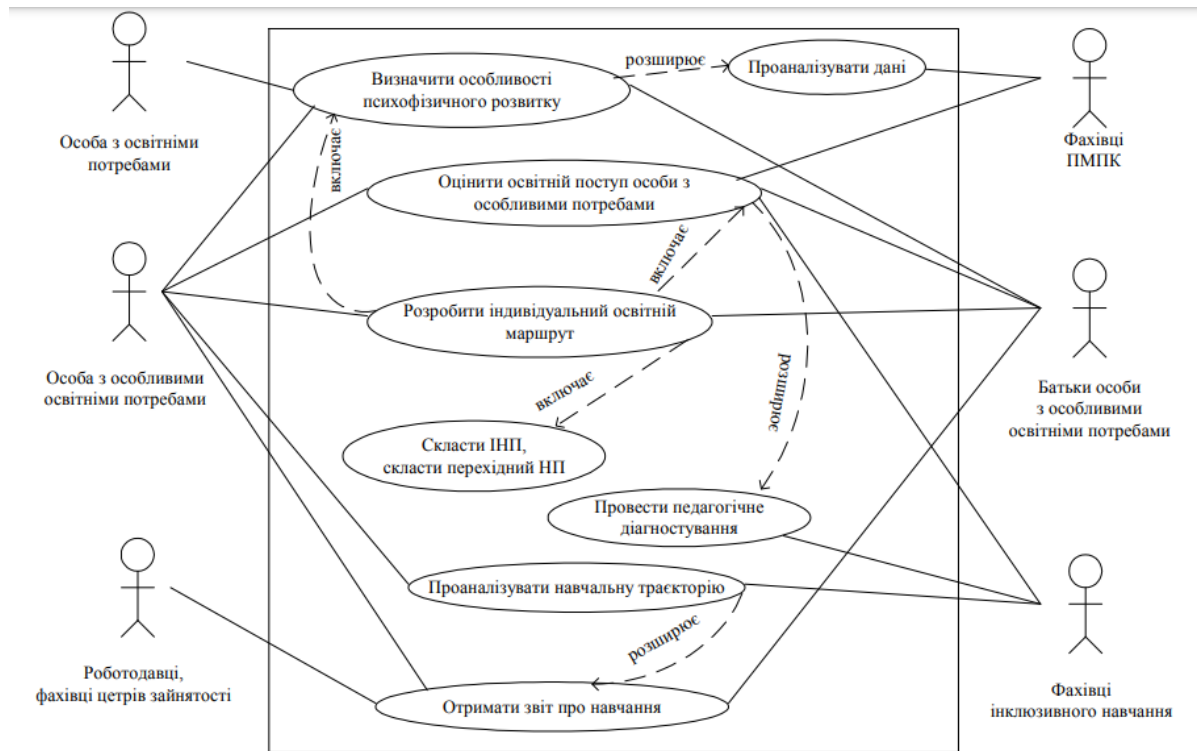

Рис. 3.1. Діаграма використання рекомендаційної системи інформаційно-технологічного супроводу особистісно-орієнтованого інклюзивного навчання [30, с. 224].

Кожен здобувач освіти повинен мати індивідуальний навчальний план, але наскільки цю траєкторію забезпечує система позашкільної освіти в дистанційному форматі і які є можливості, засвідчує практика.

З проведеного нами опитування здобувачів освіти щодо найважливіших елементів забезпечення змісту навчального електронного курсу можна зробити висновок, що їх цікавить в першу чергу зміст основних тем і модулів, також мета і програма навчання. На нашу думку це засвідчує бажання здобувачів освіти мати чітке уявлення про зміст навчання. Також

важливими зазначено кількість годин на вивчення та критерії оцінювання, які насамперед бажали би знати ті, хто будуть навчатися на курсі.

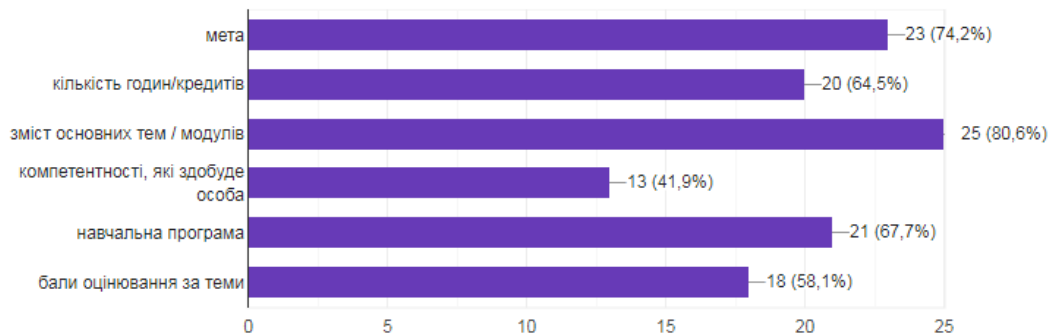

Рис. 3.2. Результати опитування щодо представлення елементів курсу

Поки що в нашій країні немає такої професії як дизайнер навчання. Тому сучасний педагог може набути цих компетентностей та використати їх для удосконалення власної професійної діяльності.

Під «опануванням» ми розуміємо переконання та практичну реалізацію певних принципів і способів дії.

Очікуваним результатом опанування педагогічного дизайну є сформовані елементи професійної компетентності майбутнього педагога:

- розуміння структури цілісного навчального курсу на основі технології педагогічного дизайну;
- навички користування застосунками і програмами для розробки навчального контенту та організації взаємодії;
- уміння модифікації навчального матеріалу в різних формах подання в залежності від умов вивчення навчального курсу.

Згідно цих проєктованих результатів ми будували забезпечення, яке може бути використано в процесі вивчення будь-якої навчальної дисципліни. Вимоги до дизайнера освіти сформульовані Дж. Макдоналдом та Р. Вестом у монографії «Дизайн для навчання» [57]. На думку дослідників, щодо компетентностей дизайнерів навчання роботодавцями очікується дві основні здатності:

1. Розуміння закономірностей навчання.

2. Базове розуміння дизайну.

інформаційно-ресурсне забезпечення опанування педагогічного дизайну відповідає основним стадіям реалізації цієї технології (Дод. 3).

Перша стадія – створення плану-матриці або макету курсу – базується на прояві емпатії, вияві потреб учнів, мисленнєвого експерименту. Цей вид роботи виконувався студентами у вигляді есе, розробленні анкет для гуртківців тощо. Для визначення цілей курсу застосовували методику SMART.

Відома у бізнес-плануванні технологія SMART передбачає врахування таких критеріїв: конкретність, вимірність, досяжність, релевантність та обмеженість у часі. Використовуючи цю технологію, студенти можуть більш усвідомлено ставити цілі і планувати структуру онлайн-курсу.

Способи здійснення мисленнєвого (внутрішнього) експерименту з макетування курсу надає технологія дизайн-мислення, яка застосовується у бізнесі як метод продукування нових ідей і вирішення проектів. Наразі лише світня платформа Prometeus надає курс для опанування дизайн-мислення для школи [15]. В змісті курсу пропонується схема дизайн-мислення для аналізу і оцінювання результатів певного проекту, яким зокрема може бути електронний навчальний курс.

П'ятиетапна модель, розроблена d.school для пояснення дизайн-мислення, включала такі кроки:

- співпереживати користувачам;
- визначати потреби та проблеми користувачів, а також ваше розуміння цих потреб і проблем;
- створювати ідеї, кидаючи виклик припущенням і створюючи ідеї для інноваційних рішень;
- розробити прототип, щоб почати створювати рішення;
- тестувати рішення [48, с.12].

Рис. 3.3 Схеми технології дизайн-мислення для освіти [15].

Як було нами виявлено раніше, до базових професійних обов'язків навчального дизайнера входить: аналіз потреб; проводити оцінювання завдань; прописати навчальні цілі; знати процес ADDIE; розуміти управління ресурсами; створювати графічний дизайн; користуватися Power Point; створювати і керувати живими і записаними вебінарами; підтримувати навчальну базу даних; співпрацювати з експертами з відповідної тематики.

З аналізу зазначених компетенцій навчального дизайнера випливає, що він повинен мати досить добру обізнаність у тому, як відбувається процес навчання. З цього ми робимо висновок, що педагог може використовувати принципи дизайну у своїй професійній діяльності, тому що він має кращу за дизайнера обізнаність у педагогіці, методиці та змісті викладання навчального предмету.

Але у порівнянні з дизайнером, педагог не завжди має знання у галузі дизайну, особливості процесу в дизайні, може не бути обізнаним у методах та інструментах дизайну.

У вище згаданому дослідженні Дж. Макдоналд та Р. Вест виокремлюють такі технічні та технологічні компетенції, які формують запит роботодавців до навчальних дизайнерів: створення та монтаж відео; створення та монтаж аудіо; веб-дизайн; дизайн гри; створення інформаційної панелі; цифрові продукти; аналіз даних; курування змісту; доповнена, віртуальна, змішана реальність [57].

Зупинимося детальніше на технологічній майстерності в формуванні професійної компетентності майбутнього педагога у галузі педагогічного дизайну. Ця характеристика передбачає:

1. Навички роботи з комп'ютером, ноутбуком, смартфоном;
2. Здатність знаходити, аналізувати і презентувати потрібну інформацію (зокрема, за допомогою різних способів візуалізації тексту);
3. Розв'язання завдань технічного змісту.

На основі зазначених компетенцій будувалася робота з опанування педагогічного дизайну майбутніми педагогами. Зокрема, студенти отримували завдання з форматом його виконання на вибір. Значна частина студентів оформлювала завдання у вигляді мультимедійної презентації, відео, інтерактивних завдань (кросворд, інтелект-мапа, мудборд). Приклади результатів такої роботи представлені у додатках Д-Ж.

Друга стадія – добір засобів навчання – пропонується у форматі засобів організації групової взаємодії та засобів зворотного зв'язку. У вирішенні завдань цієї стадії студенти опановують використання хмарних платформ для відеоконференцій – ZOOM, Google-meet. У залученні студентів до організації відеоконференцій пропонувалося розпізнати елементи та інструменти керування вебінаром. На заняттях студенти опановують ці види робіт: поділ на кімнати, користування чатом, символами, показ екрана і дошки, демонстрація відео та функція опитування.

У процесі опанування педагогічного дизайну пропонуємо до використання технологію «Педагогічне колесо» Аллана Керрінгтона, яка була перекладена багатьма мовами і набула популярності серед вчителів по

всьому світу. Цей інструмент для планування досить зручний для педагога, оскільки в ньому циклічно розташовані етапи формування компетентностей (на основі таксономії Блума) та представлені відповідні до діяльності та форм роботи застосунки і платформи для здійснення онлайн або змішаного навчання (Додаток В). Але водночас педагогічне колесо і доволі складне, оскільки за двадцять років воно перенаситилося за стосунками, програмами та платформами, і важко апробувати кожен із них, аби ефективно використовувати. Як радить сам автор, А.Керрінгтон, «Pedagogy Wheel розроблено, аби допомогти викладачам думати – систематично, узгоджено та з огляду на довгострокові, масштабні результати; ... це спосіб мислення про освіту в епоху цифрових технологій, який поєднує в собі проблеми щодо функцій мобільних додатків, трансформації навчання, мотивації, когнітивного розвитку та довгострокових цілей навчання» [54].

Компетентність у створенні електронного контенту для навчання містить такі складники, на наш погляд:

1. Знання про основні поняття і принципи педагогічного дизайну;
2. Уміння користуватися за стосунками для інтерактивної взаємодії з учнями;
3. Дослідницька компетентність у галузі педагогічного дизайну (емпатійне дослідження)
4. Досвід користування освітніми електронними курсами та їх аналіз.

Третя стадія – створення аудіо і відео, графіки для пробної версії курсу – відповідає за формування змісту навчання. Подання текстової інформації в онлайн-навчанні може бути урізноманітнене:

- зміною форми традиційного представлення нової теми (відео, аудіо, інфографіка);
- зміненою формою здобування нової інформації гуртківцями.

Оцінка та доопрацювання курсу відбуваються зазвичай в практиці проведення навчальних занять.

Технологія педагогічного дизайну підпорядкована ідеї інклюзивної освіти, тобто такої освіти, яка здатна забезпечити потреби та прагнення всіх. Тому дизайнер навчання повинен розвивати професійну емпатію. Універсальний дизайн повинен задовольняти реальні потреби учнів. Але щоб їх знати, треба проводити дослідження. Філа та Гесс (2015) описали техніки емпатичного розуміння у педагогічному дизайні [57, с.17].

- Безпосередньо спостерігати за учнями у контексті цільового навчання та поза ним: як учні взаємодіють із середовищем, інструментами та завданнями – бар'єри, точки заплутаності, обхідні шляхи й стратегії, які учні ініціюють;

- Взаємодіяти безпосередньо з типовими цільовими учнями (розмови віч-на-віч, по телефону, електронною поштою (інтерв'ю чи анкети)

- Розмова з близькими (батьки)

- Уявити себе, яким би був досвід у рамках запланованого навчання (уявний експеримент)

- Змоделювати

- Імітувати участь шляхом пілотування проєктів та матеріалів, щоб зрозуміти, як учні можуть відчувати взаємодію у контексті навчання.

Педагогічний дизайн передбачає систематичне розробляння педагогічних специфікацій з використанням педагогічних теорій для забезпечення ефективності та інклюзивного характеру освіти. Він охоплює освітній процес від аналізу потреб і цілей навчання, розробки системи викладання до задоволення освітніх потреб. Педагогічний дизайн передбачає розробку педагогічних матеріалів та видів діяльності, а також тестування і оцінки ефективності всіх педагогічних і навчальних видів діяльності.

3.2 Перспективи реалізації педагогічного дизайну у професійній діяльності педагога закладу позашкільної освіти

Опанування педагогічного дизайну у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів закладу позашкільної освіти відбуватися різними шляхами. По-перше, майбутній педагог може набувати компетенції з педагогічного дизайну у формальній або неформальній освіті. Остання реалізується через онлайн-курси на загальнодоступних освітніх платформах, як, наприклад, Prometeus, Edera, Coursera та ін.

У процесі формальної, університетської, освіти, у здобувачів освіти набагато менший доступ до набуття знань з педагогічного дизайну, оскільки ця галузь знань нова. Аналіз освітніх програм та навчальних планів, які є в загальному доступі в Інтернет засвідчує, що як навчальна дисципліна, педагогічний дизайн (та інші варіації цього поняття) не знайшов свого застосування у практиці українських закладів вищої освіти.

Нині в Україні дизайн-освіта є спеціалізованою галуззю, з якою стикається лише та частина учнівської молоді, що відвідує школи мистецтв або обирає професію дизайнера. Саме тому широкому загалу в нашій країні доступно розуміння лиш малої долі досягнень дизайну, і, як наслідок, низька загальна культура та загальмованість освітньої системи.

Одночасно в практиці закладів позашкільної освіти спостерігається досить низький інтерес і обізнаність педагогів про сучасний дизайн в освіті. В той же час, саме сфера позашкільної, неформальної освіти дає можливість поєднувати інноваційні основи дизайну з традиційними видами занять.

Дизайн, як особлива галузь діяльності нині не лише створює нові речі та послуги, але й поліпшує якість різних сфер життя людей. У позашкільній освіті також планується впроваджувати принципи інновативності та відкритості до змін. У проєкті концепції розвитку позашкільної освіти відзначено провідні принципи її реалізації: вільного вибору здобувачами позашкільної освіти освітніх компонентів для різнобічного розвитку особистості; мобільності, динамічності, адаптивності змісту навчальних

програм та матеріально-технічного оснащення освітнього процесу в сфері позашкільної освіти та ін. [19]

В умовах стрімких змін у суспільному житті, змінюється і вся освітня галузь. Проте, деякі сфери державної освіти, як-то позашкільна, лишаються поза увагою реформ. Незначні нововведення не змінюють загальний ландшафт позашкілля. З переходом на дистанційну форму навчання, деякі форми позашкільної освіти можуть бути значно модернізовані.

З одного боку, у сфері освіти зростає роль позашкільної складової. Це пов'язано із тенденцією «навчання впродовж життя», задоволенням потреб кожної людини в особистісному зростанні згідно інтересів та здібностей.

Рис. 3.4 Позашкільна освіта (URL: <https://pou.org.ua/about/>)

У статті 4 закону України «Про позашкільну освіту» зазначено, що «Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти ... і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні» [37].

В окресленні засад здобуття позашкільної освіти, законом зазначено, що «вихованці, учні і слухачі мають право на здобуття позашкільної освіти відповідно до їх здібностей, обдарувань, уподобань та інтересів».

Позашкільна освіта здобувається громадянами у позаурочний та позанавчальний час у позашкільних навчальних закладах та інших навчальних закладах як центрах позашкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі в школах соціальної реабілітації, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, професійно-технічних та вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації [37].

Здобуття позашкільної освіти ґрунтується на принципі добровільності вибору типів закладів та видів діяльності, а також здійснюється за участю батьків або осіб, які їх замінюють, трудових колективів, громадських організацій, товариств, фондів.

Зміст професійної підготовки педагога закладу позашкільної освіти, на думку О. Биковської, спрямований на послідовне опанування майбутніми педагогами сукупності теоретичних знань з основ позашкільної освіти та проектування педагогічного процесу в позашкільних навчальних закладах. Також важливим дослідниця вважає «формування умінь і навичок організації та здійснення педагогічної діяльності у сфері позашкільної освіти, розширення досвіду творчої праці студентів, розробку та виконання індивідуальних творчих завдань з питань позашкільної освіти» [6, с.19-20].

Знання про основні поняття і принципи педагогічного дизайну, вміння користуватися за стосунками для інтерактивної взаємодії з учнями; дослідницька компетентність у галузі педагогічного дизайну мають бути реалізованими у формуванні компетентності майбутнього педагога у створенні електронного контенту для навчання.

На хвилі реформування загальної середньої освіти, впровадження Концепції нової української школи, очікується оновлення позашкільної галузі. Зокрема, реалізація індивідуального плану для кожного здобувача освіти. Особливості професійної діяльності педагога закладу позашкільної освіти витікають із структури і організації освітнього процесу. Для розуміння можливостей застосування технології педагогічного дизайну

необхідно знати, які проблеми викликає організація позашкільної освіти за традиційними підходами.

Таблиця 3.2

Можливості оновлення освітнього процесу у позашкільній освіті
засобами педагогічного дизайну

Принцип роботи	Особливості організації	Засоби педагогічного дизайну
вибір здобувачами програми (освітнього компоненту)	програми гуртків мають бути стандартні, затверджені та педагог не може вносити зміни	навчальний курс розробляється за методикою дизайн-мислення
різновіковий склад позашкільних об'єднань	необхідно продумати наповнення занять для всіх учнів	для розробки навчального контенту застосовуються різні інструменти
індивідуальний та особистісно-орієнтований підхід	відсутня система опитування та тестування дітей і батьків	для розробки навчального контенту здійснюється вивчення потреб здобувачів
вільне відвідування, неформальний характер	педагогу необхідно утримувати інтерес учнів	зворотний зв'язок і взаємодія засобами хмарних платформ

В межах нашого дослідження в умовах дистанційного навчання ми реалізували наступні навчальні проєкти в закладі позашкільної освіти (Дод. Ж):

1. Online-майстерня з Петриківського розпису. Професійні майстри з розпису надали можливість безкоштовно долучитися до української

культури, а саме опублікували початковий курс з Петриківки. Усі, хто пройшов завдання, отримав оцінку і сертифікат. В результаті 33 вихованця успішно завершили курс, набули нові знання і навички, а головне розширили світогляд та поринули у культуру власного народу.

2. Колективний творчий проєкт: ілюстрація дитячих книжок “Казки БаЛорени” від нікопольської письменниці Лариси Олійник. Кожна ілюстрація була згоджена з організаційним комітетом згідно з технічним завданням.

3. Серія Великодневих майстер класів, які опубліковані на власному *YouTube*-каналі (<https://youtu.be/oH2kbipGPq0>). *YouTube*-канал має декілька плейлистів, в одному з них є окремий (Гурток образотворчого мистецтва “Акварелі”). Це така збірка відео звітів, майстер-класів, роликів зі свят чи різноманітних тематичних заходів. Завдяки каналу та змонтованим відеороботам, учні та їх батьки мають змогу слідкувати за життям гуртка, вони беруть активну участь в ньому, що покращує результати.

Також вихованці мали можливість брати участь у різноманітних челенджах, марафонах, конкурсах та подіях.

Завдяки використанню інформаційно-ресурсного забезпечення здійснюється процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу, що передбачає:

- застосовувати методіку дизайн-мислення для проєктування програми роботи позашкільного об’єднання з урахуванням різновікової та інклюзивної аудиторії;
- знати можливості користування відео конференціями для зворотного зв’язку та онлайн-взаємодії;
- усвідомлено обирати найоптимальніші ресурси, застосунки та інструменти програмного забезпечення, аби урізноманітнювати навчальну взаємодію здобувачів освіти в режимі онлайн;
- мати досвід подання текстової інформації у різних формах візуалізації.

Висновки до третього розділу

В дослідній роботі нами з'ясовано, що для формування професійної компетентності майбутніх педагогів на основі педагогічного дизайну необхідно таке інформаційно-ресурсне забезпечення:

1. Методика дизайн-мислення для планування дистанційного навчання
 - емпатія, опитування, внутрішній експеримент
 - визначення цілей
 - проектування взаємодії
 - зворотний зв'язок
2. Технологія використання хмарних платформ відео конференції
3. Ресурсне коло – вміння обирати інструмент/ресурс не випадково, а системно (на основі традиційних методів і форм у сукупності з інноваційними)
4. Теоретичні засади подання текстової інформації (відео, аудіо, інфографіка).

До матеріалів інформаційно-ресурсного забезпечення увійшли :

- теоретичні матеріали;
- інструктивно-методичний матеріал до виконання;
- контроль;
- додаткові матеріали (ресурси, посилання на бази даних).

З огляду на те, що майбутні педагоги на бакалаврському рівні не вивчають педагогічний дизайн в межах нормативних освітніх компонентів, ми пропонували елементи ресурсно-методичного забезпечення. Це має на меті спонукати здатність майбутніх педагогів використовувати інноваційні засоби дистанційного навчання в плануванні освітнього контенту та впровадженні педагогічної взаємодії

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів закладу позашкільної освіти у процесі опанування педагогічного дизайну дозволило отримати такі результати:

1. В результаті вивчення проблеми в педагогічній теорії та практиці з'ясовано, що спостерігається певний розрив між сучасним поняттям «професійна компетентність педагога» і реальним наповненням його змісту. Нині професіоналізм педагога набуває нового характеру у зв'язку з переходом навчального процесу в режим онлайн. Професійна компетентність у сфері педагогічного дизайну нами визначалася на основі класичного визначення професійної компетентності педагога та вимог до професії навчального дизайнера.

2. Професійні компетентності майбутніх педагогів у роботі з електронними курсами передбачають:

- компетентність у відборі і використанні інструментів візуалізації текстової інформації для асинхронного навчання;
- використання можливостей ZOOM для зв'язку у форматі синхронного навчання онлайн.

Стан формування професійної компетентності студентів у галузі педагогічного дизайну досліджувався нами з метою з'ясування окремих її елементів, а саме:

1. Технічна і технологічна майстерність.
2. Знання про педагогічний дизайн.
3. Досвід роботи в електронному навчальному середовищі.

З'ясовано, що у здобувачів освіти бакалаврського рівня є часткові уявлення про структуру електронних курсів та досвід роботи як слухачів тематичних курсів у асинхронному форматі онлайн. Але дуже мало студентів має уявлення про технологію педагогічного дизайну та його теоретичні засади, тому не мають компетентності у створенні та наповненні електронних навчальних курсів. Відповіді засвідчили, що студенти не мають такого

досвіду.

Професійна компетентність майбутнього педагога у роботі з електронними навчальними курсами спирається на компетенції:

- Розуміти і виявляти потреби учнів у змішаному та онлайн-навчальному середовищі;
- Уміти обирати низку методів, інструментів і ресурсів для використання в цифровому навчанні учнів;
- Розуміти поняття, пов'язані із онлайн-навчанням та його відмінності від очного навчання.

Отже, професійну компетентність майбутнього педагога в контексті педагогічного дизайну ми розуміємо як професійно значущу комплексну здатність, яка поєднує розуміння структури планування навчального курсу та практичну готовність до професійно-педагогічної діяльності на основі інтеграції інформаційних та технологічних знань та умінь в галузі педагогічного дизайну.

Виявлено, що професійна підготовка майбутніх педагогів до роботи у закладах позашкільної освіти за окремою спеціальністю практично не здійснюється. Водночас, заклади позашкільної освіти є в кожній громаді. Кадрове забезпечення цих закладів здійснюється за рахунок випускників різних спеціальностей педагогічних університетів. Особливості позашкільної сфери пов'язані з вільним вибором закладу та форми організації занять. Неформальна освіта, до якої належить позашкільна сфера, передбачає також досить гнучкий і різноманітний зміст освітньої роботи. Саме тому в позашкільному середовищі є кращі можливості для впровадження інноваційних ідей педагогічного дизайну.

З метою формування професійної компетентності майбутніх педагогів позашкільного закладу в процесі опанування педагогічного дизайну було розроблено інформаційно-ресурсне забезпечення, придатне до застосування у контексті формальної і неформальної професійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П., Зязюн І. А., Кремень В. Г., Максименко С. Д., Ничкало Н. Г. та ін. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : *монографія*. Київ : Наукова думка, 2003. 853 с.
2. Афанасьєв, Ю. Етнодизайн як естетичне та геополітичне явище. /М.І. Степаненко (ред.), *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст*. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2014. Кн. 1. С. 175–181.
3. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: *монографія*. Київ : Атіка, 2009. 684с.
4. Білоусова Л. І., Житеньова Н. В. Компоненти готовності майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до застосування технологій візуалізації у предметно-професійній діяльності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2018. № 3. С. 80—87. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2018_3_12
5. Блiндюк М. Дизайн-мислення для освіти: Що можна змінити у викладанні, якщо послухати дизайнерів. *Telegraf.Design*. 31 серпня, 2020. URL : <https://telegraf.design/dyzajn-myslennya-dlya-osvity/>
6. Биковська О. В. Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи*. 2011. Вип. 26. С.16-21
7. Буйницька О. П. Використання електронних навчально-методичних комплексів у процесі фахової підготовки студентів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. №5 (25). URL : <http://www.journal.iitta.gov.ua>
8. Буцонь М. В. Можливість позашкільного закладу освіти для реалізації технології «Педагогічний дизайн». Педагогічне Криворіжжя :

педагогічний альманах : збірник науково-методичних праць. Кривий Ріг : КДПУ. 2022. Вип. 8. С43-44.

9. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник. Дрогобич: Коло, 2006. 326 с.

10. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2012. 527 с.

11. Всеукраїнська школа онлайн. URL : <https://lms.e-school.net.ua/about>

12. Глазова В.В. Педагогічний дизайн як необхідна умова ефективного дистанційного курсу. *Наукове електронне видання «Технології електронного навчання»*. 2020.

URL : <https://texel.ddpu.edu.ua/index.php/TeXEL/article/view/10>

13. Гуревич Р.С. Інноваційні освітні технології в навчальному процесі внз. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми Збірник наук. праць. Випуск 36. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 517 с.

14. Даценко Є. Освітній дизайн: як створювати якісний E-learning-контент (5 моделей освітнього дизайну). URL : <http://blog.ed-era.com/osvitnii-dizain/>

15. Дизайн-мислення в школі. *Prometeus*. URL : <https://inlnk.ru/zaXyWA>

16. Енциклопедія освіти / НАПН України:[гол. ред. В.Г. Кремень]. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040с.

17. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник для студ. вищ. навч. закл. Одеський нац. мед. ун-т. Київ : Слово, 2014. 352 с.

18. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.

19. Концепція розвитку позашкільної освіти: Проект URL : <https://nenc.gov.ua>

20. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ : “К.І.С.”, 2004. 112 с.
21. Кучер С. Л., Дяченко М. П. Система ключових цінностей як теоретична основа формування гнучких навичок сучасного педагога. Педагогічне Криворіжжя : педагогічний альманах : збірник науково-методичних праць. Кривий Ріг : КДПУ. 2022. Вип. 8. С. 8-10.
22. Кучер С.Л. Використання досвіду дизайн-освіти у підготовці фахівців професійної освіти спеціалізації «дизайн одягу» Abstracts of X International Scientific and Practical Conference. Vancouver, Canada 2020. 476-479 pp. URL : <https://isg-konf.com>
23. Кучер С.Л., Горбатюк Р.М. Студентоцентричний підхід у забезпеченні набуття загальних (ключових) компетентностей майбутніми педагогами професійної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць*. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. С.192-198. URL : <https://vspu.net/sit/index.php/sit>
24. Майбутнє: навчальні екосистеми, цифровий профіль компетенцій. URL : <https://inlnk.ru/84Z0yK>
25. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань.: АЛМІІ, 2013. 182 с.
26. Мокрогуз О. П. Педагогічний дизайн у контексті застосування мультимедійної презентації. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 2. С. 103-105. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_2_28
27. Найкращі LMS 2020, і як обрати систему дистанційного навчання для вашого бізнесу. URL: <https://evergreens.com.ua/ua/articles/best-lms-2020.html>

28. Національна рамка кваліфікацій URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf>
29. Організація дистанційного навчання в системі позашкільної освіти Практичні поради для педагогів. Міністерство Освіти і Науки України. 8с. URL : <https://inlnk.ru/DB5p8v>
30. Пасічник В.В., Шестакевич Т. В. Інформаційно-технологічний супровід особистісно-орієнтованого навчання як домінантна освітня тенденція. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Інформаційні системи та мережі.* 2015. № 829. С. 215-227. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPICM_2015_829_17
31. Позашкільна освіта. URL : <https://pou.org.ua/about/>
32. Положення про використання технологій дистанційного навчання в освітній діяльності КДПУ. Кривий Ріг, 2021. URL : <https://inlnk.ru/LAMхуj>
33. Пономаренко В. С., Пушкар О. І., Андрющенко Т. Ю. та ін. Педагогічний дизайн засобів електронного навчання на робочому місці : *монографія.* Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 263 с. URL : <https://inlnk.ru/agedjJ>
34. Про вищу освіту: Закон України від 28.12.2014 зі змінами 2022р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
35. Про освіту: Закон України від 5 вер. 2017 р. зі змінами 2022р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
36. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 1 лип. 2022 р. (поточна редакція). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
37. Про позашкільну освіту Закон України URL : <https://osvita.ua/legislation/law/2241/>
38. Професійна освіта: *словник: навчальний посібник* / Укладач С.У. Гончаренко та ін. ; за ред.. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 149с.

39. Рижова І. С. Методи, принципи, підходи до аналізу дизайнерської культури як умови гармонізації відносин людини, природи, суспільства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2016. № 66. С.192-205.
40. Санстейн Касс, Талер Ричард Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір. Харків: Наш формат, 2017. 312 с.
41. Стефаненко П.В. Методичний підхід до формування компетентнісної моделі військових фахівців. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія»*. № 2 (14), 2013. С. 1-7.
42. Сисоєва, С. О.; Осадча, К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, № 2 (70), 2019: С. 271-284.
43. Статут Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ). URL: <https://inlnk.ru/рoбB0y>
44. Тютюнник А. В. Технології візуалізації у світових дослідженнях *Open educational e-environment of modern University*, № 9 (2020) с.161-168.
45. У селах майже вдвічі менше учнів мають доступ до дистанційного навчання, ніж у містах URL: <https://sqe.gov.ua/u-selakh-mayzhe-vdvichi-menshe-uchniv-mayut/>
46. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : *навчальний посібник*. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.
47. Хмельницька О.С. Педагогіка. Історія педагогіки : *навчально-методичний посібник Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі*. Переяслав : Домбровська Я.М., 2021. 221 с.
48. Чирва О. Ч. Педагогічний дизайн як стратегія становлення проектної культури дизайнера *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура*. 2013. № 3. С. 51–53.
49. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: посібник / Н. Б. Іванцова, С. І. Якименко, Л. Є. Петухова, І. П. Ящук, В. І. та ін. Київ : Слово, 2011. 460 с.

50. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2012. 560 с.
51. Eppler M. J., Lengler R. Towards a periodic table of visualization methods. *Proceedings of the IASTED International Conference on Graphics and Visualization in Engineering*. 2007. P. 83—88. URL : <https://dl.acm.org/doi/10.5555/1712936.1712954>.
52. Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2 (2–3), 87–105.
53. Irvine, Valerie. The Landscape of Merging Modalities. *Educause review*. 2020. №4. 42-58 p. URL : <https://er.educause.edu/articles/2020/10/the-landscape-of-merging-modalities><http://hdl.handle.net/1828/12267>
54. It's Not About The Apps, It's About The Pedagogy. URL : <http://www.teachthought.com/critical-thinking/blooms-taxonomy/the-padagogy-wheel/>
55. Morrison, Jennifer R. and Greenwell, Stacey. Epilogue. Classic Articles in Instructional Design and Distance Education URL : <https://link.springer.com/content/pdf/bbm:978-1-4614-1785-9/1.pdf>
56. Kucher S., Dyachenko M. Innovative educational technologies in preparation of future teachers to afterschool. *Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes Monograph 43*. University of Technology, 2021. 429-439 p. URL : <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/3ae54f97de8a1480cfb229660e616f25.pdf>
57. McDonald, Jason K. and West, Richard Edward, "Design for learning: Principles, processes, and praxis" (2021). *Faculty Publications*. 5213. URL: <https://scholarsarchive.byu.edu/facpub/5213>
58. What Is Instructional Design? URL : <https://www.td.org/talent-development-glossary-terms/what-is-instructional-design>

ДОДАТКИ

Додаток А

РОЗДІЛ 2
ПЕДАГОГІЧНИЙ САМОМЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ
ІНСТРУМЕНТ У ПРОФЕСІЙНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Будочка М. В.,
магістрантка кафедри педагогіки,
національний університет «Орлеанський інститут
педагогіки» – Орлеанський інститут педагогіки,
м. Кривий Ріг

МОЖЛИВІСТЬ ПОЗАШКОЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ
ПЕДАГОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ

У статті розглядається актуальність позашкільної освіти і гурткової роботи в цілому. Детально розглядаються етапи і принципи технології педагогічного дизайну. У статті наведено кілька можливостей позашкільного закладу освіти для реалізації педагогічного дизайну.

Ключові слова: Позашкільна освіта, гурткова робота, педагогічний дизайн, дистанційне навчання.

The article considers the relevance of extracurricular education and group work in general. The stages and principles of pedagogical design technology are revealed in detail. The article presents an analysis of the possibilities of out-of-school educational institution for the implementation of pedagogical design technology.

Key words: Extracurricular education, group work, pedagogical design, distance learning.

На сьогоднішній день, коли в нашій країні швидко змінюється ситуація, особливо в галузі освіти, педагогічний дизайн стає важливим інструментом для педагогів. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Актуальність проблеми освітлення – є та, що вимагає уваги педагогів. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Щоб уникнути та зберегти всі позитивні моменти, потрібно залучити і проаналізувати всі моменти, створюючи ситуації, які будуть сприяти навчанню. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Сучасні викладачі повинні – в Україні є позашкільна освіта, яка має розвивати здібності кожної дитини, професійну діяльність і професійне самовдосконалення, уможливити розвиток і виховання молодих людей, організацію навчального процесу і вступу вливого часу, професійну підготовку і виховання молодих людей.

Завдання позашкільної освіти, виконавши гуртківську роботу і можна провести свій вільний час, розвиваючи здібності, захоплюючись і таланти. Щоб

школярі із заданими здібностями у гуртківській роботі, треба використати спеціальні методи і способи роботи з дітьми, щоб вони могли бути активними учасниками процесу. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

В сучасних реаліях, коли всі заклади освіти працюють над адаптацією до нових викликів. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Гурткова робота має бути організована відповідно до потреб дітей і бути цікавою для них. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Нова підхід освіти приходить до педагогів, викладачів і вчителів. Це означає, що педагог повинен бути здатним адаптуватися до змін і використовувати свої знання та досвід для створення якісних навчальних ситуацій.

Практичні поради для педагогів з організації дистанційного навчання в системі позашкільної освіти [29]

Ресурси для навчання педагогів.

Національна онлайн-платформа з цифрової грамотності «Дія».

Освітній серіал «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів».

Ресурс для допомоги педагогам та дітям «Навчайся з дому» від Google.

Онлайн EdCamp 2020.

Форми організації онлайн-навчання

Відеоконференція – це конференція в режимі реального часу онлайн.

Форум – це ресурс із можливістю створення окремих груп за темами для обговорення. Програмне забезпечення для форумів дозволяє приєднувати файли. Кілька форумів можна об'єднати в один більший.

Чат – це засіб для спілкування в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через Інтернет. Існує кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо-, відеочат.

Соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні додатки, приміром, Viber, дозволяють створювати чати та вести обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Блог – це форма спілкування, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Автор розміщує на сайті свого блогу допис і надає можливість іншим читати та коментувати допис. Електронна пошта – це сервіс для обміну повідомленнями як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (графічній, звуковій, відео).

Педагогічне колесо Аллана Керрінгтона

Критерії відбору застосунків

Критерій знання/вживання: Застосунки, що відповідають етапу «знай/вживання», поєднують здатність користуватися вичислювальною технікою, розвивати факти та прикладати її ідентифікуючи інформацію. Багато навчальних застосунків відносять до етапу «знай/вживання». Вони пропонують користувачам обрати відповідь з низки запропонованих, знати відповідність, розвинути у правильному порядку чи заповнити пропуски.

Критерій розуміння: Застосунки, які відповідають стадії «розуміння», дають можливість попитати різні ідеї та поняття учням і студентам. Застосунки для розуміння відходять від традиційного вибору «правильної» відповіді та пропонують більш відкритий формат для узагальнення змісту та пояснення змінює.

Критерій застосування: Застосунки, що підходять до стадії «застосування», дають змогу учням показати здатність використовувати вичислювальні процедури й методи. Вони також надають зворотний зв'язок, який допомагає пояснити у навчальному контексті.

Критерій аналізу: Застосунки стадії «аналізу» поєднують здатність користуватися розвинути емпірию й доказове, визначити відношення та розпознати організацію змісту.

Критерій оцінки: Застосунки, що відповідають стадії «оцінки», поєднують здатність користувачів оцінювати матеріали або методи, функціонуючі на критерії, встановлення ними змінних, або критеріїв із зовнішніх джерел. Вони допомагають учням критично оцінити надійність, точність, якість, ефективність розуміння й використання інформації та прийняти рішення, ґрунтуючись на ній.

Критерій створення: Застосунки, що підходять для етапу «створення», надають можливість учням керувати ідеї, розробити плани та представити кінцевий продукт.

Проект «Педагогічне Колесо Різномовною»

Заплановано перевести на 30 вер. у 2019 році. Найновіший переклад можна знайти за посиланням: designingoutcomes.com

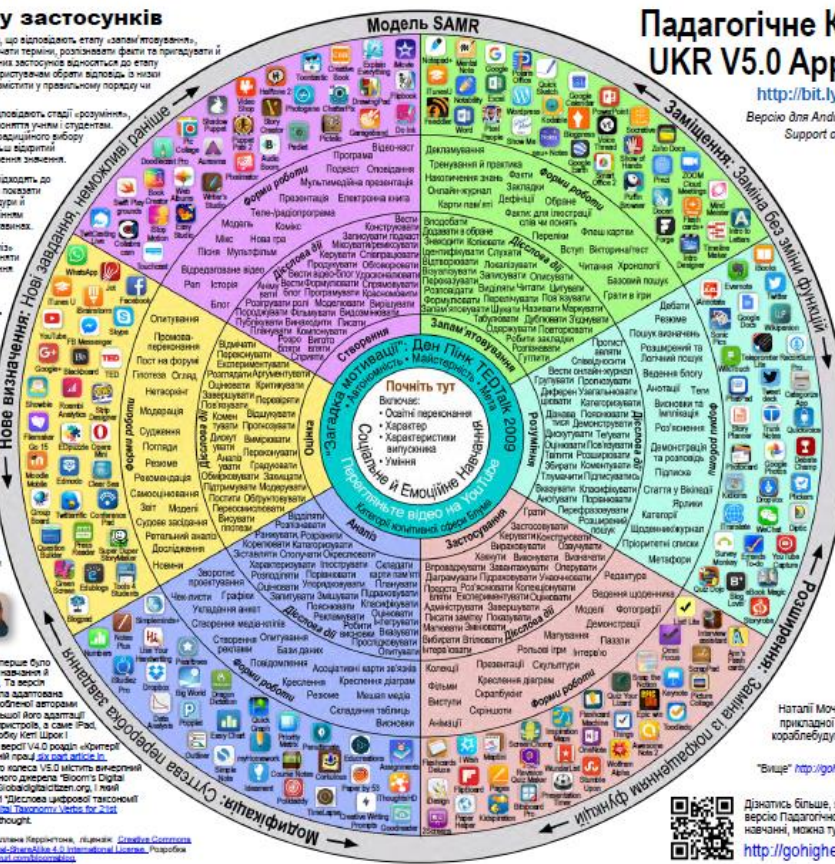
Розробка: Аллан Керрінгтон
 "Designing Outcomes", Аделаїда, Південна Австралія
 Email: allan@designingoutcomes.com

На плечях велетнів

Це таксономічне Колесо без застосунків уперше було представлено на сайті для консултантів з навчання й викладання Пола Холмена www.paulholman.com.au. Та версія Колеса була розроблена Шарон Арті і була адаптована з адаптованої версії Блума (1956 р.), розробленої авторами Катліо і Андерсоном у 2001 році. Ідея подальшої його адаптації для навчання мультимедійними мобільними пристроями, а саме iPad, для V2.0 і V3.0 задекларувало творчому доробку Кеті Шорп і розміщено на її вебсайті www.kerriington.com. У версії V4.0 розробили критерії відбору застосунків «основані на теоретичній праці <http://www.gohigher.org>». Більше Ден Демон, Версія Педагогічного колеса V5.0 містить вичислювальний список «Список джерел», який є інформаційного джерела «Bloom's Digital Taxonomy» виступає розміщеного на ресурсі www.gohigher.org. І новий версію представлений на розвідку у статті «Список джерел таксономії Блума для учнів 21 століття» ([Bloom's Digital Taxonomy Update for 21st Century Students](http://www.gohigher.org/poster)) на сторінці Блогу TeachThought.

© Педагогічне колесо Аллана Керрінгтона, ліцензія: [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), надруковано за <http://www.gohigher.org/poster>

Педагогічне Колесо UKR V5.0 Apple iOS

<http://bit.ly/PWUKRV5>

Версія для Android можна отримати з вебсайту <http://www.gohigher.org> Support of Excellence! за посиланням нижче

Як користуватися Педагогічним колесом

Використовуйте його як меню платформи або вебмобільних сторінок інструментів для перевірки свого викладання від створення плану до його втілення.

Сектор знання: Як основа навчання. Ви повинні постійно звертатися до таких понять, як емпірию, відповідність та провідність самостійно. Займайте себе «Як» емпіриєю людини, яка використовує цей ресурс у навчальному тобто що робити, і більш успішно в очні навчання. Займайте «Як» все, що в робіт, намагаючись цілеспрямованість.

Сектор мотивації: Займайте себе «Як» все, що в створенні чого навчання, розвиває самостійність учнів, ілюстрації цінності «цілеспрямованість».

Сектор рівня таксономії Блума: допомагає вам визначити навчальні цілі, які сприяють розв'язанню вищого рівня мислення. Створюйте зміст прийнятний по одній навчальній цілі з кожної категорії. Лише після цього ви готові для розширення кола технологічних можливостей.

Технологічний сектор: Займайте себе «Як» все можна застосувати у вашій практиці? Тут ми запропонуємо деякі додатки, щоб швидко знайти й послугою пошукувати деякі в навчальному процесі.

Сектор «Модель SAMR»: Як ви можете використати технології, які ви обирали?

Аллан Керрінгтон

Подяки:
 Наталію Мокалювій, старшому викладачці кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова, за копію праці з перекладу.

"Більше" <http://gohigher.org/> - підтримка і розширення Педагогічного колеса в Україні

Дізнайтесь більше, як ви можете використати українську версію Педагогічного колеса V5 у викладанні та навчанні, можна тут: <http://gohigher.org/poster>

Як користуватись Педагогічним колесом (Аллан Керрінгтон)

Використовуйте його як низку підказок або взаємопов'язаних секторів інструментів для перевірки свого викладання від складання плану до його втілення.

Сектор якості. Це основа навчання. Ви повинні постійно звертатись до таких понять, як етика, відповідальність та громадянська свідомість. Запитайте себе: «Як «виглядає» людина, котра використовувала цей досвід у навчанні тобто що робить її більш успішною в очах інших?» Запитайте: «Як все, що я роблю, підтримує ці якості та здатності?»

Сектор мотивації. Запитайте себе: «Як все, що я створюю і чого навчаю, розвиває самостійність учнів, їхню компетентність і цілеспрямованість?»

Сектор рівнів таксономії Блума:

допомагає вам визначити навчальні цілі, котрі сприяють розвиткові вищого рівня мислення. Спробуйте взяти принаймні по одній навчальній цілі з кожної категорії. Лише після цього ви готові для розширення кола технологічних можливостей.

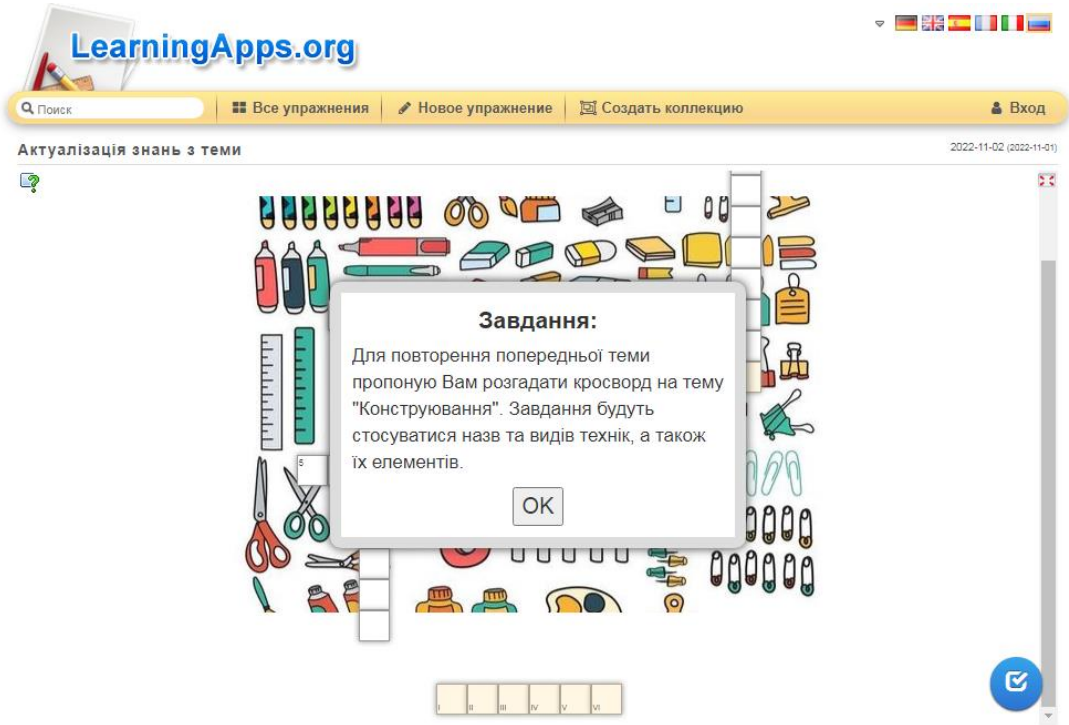
Технологічний сектор. Запитайте себе:

«Як це все можна застосувати у вашій практиці? Тут лише запропоновані деякі додатки, тож шукайте кращі й послідовно поєднуйте декілька в навчальному процесі.

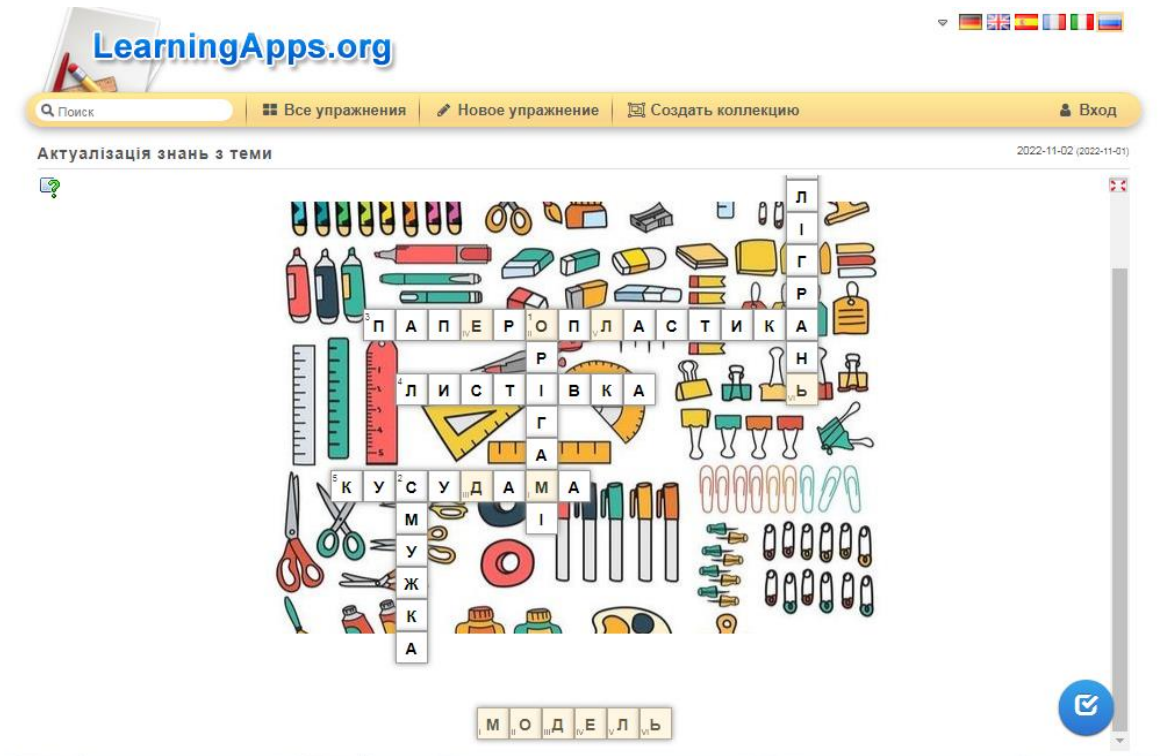
Сектор «Модель SAMR»: Як ви плануєте використати технології, котрі ви обрали? [54]

Приклад проєктування студентами інтерактивних завдань за допомогою за стосунків. Інтерактивний кросворд.

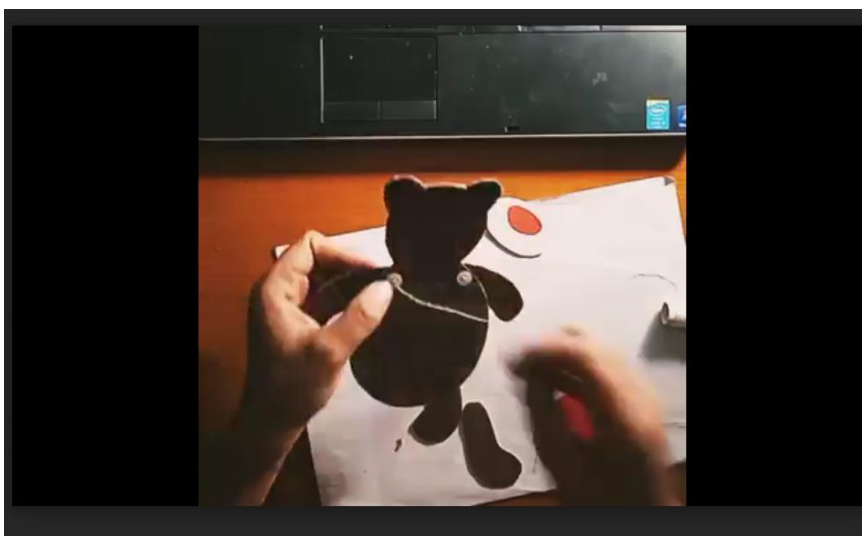
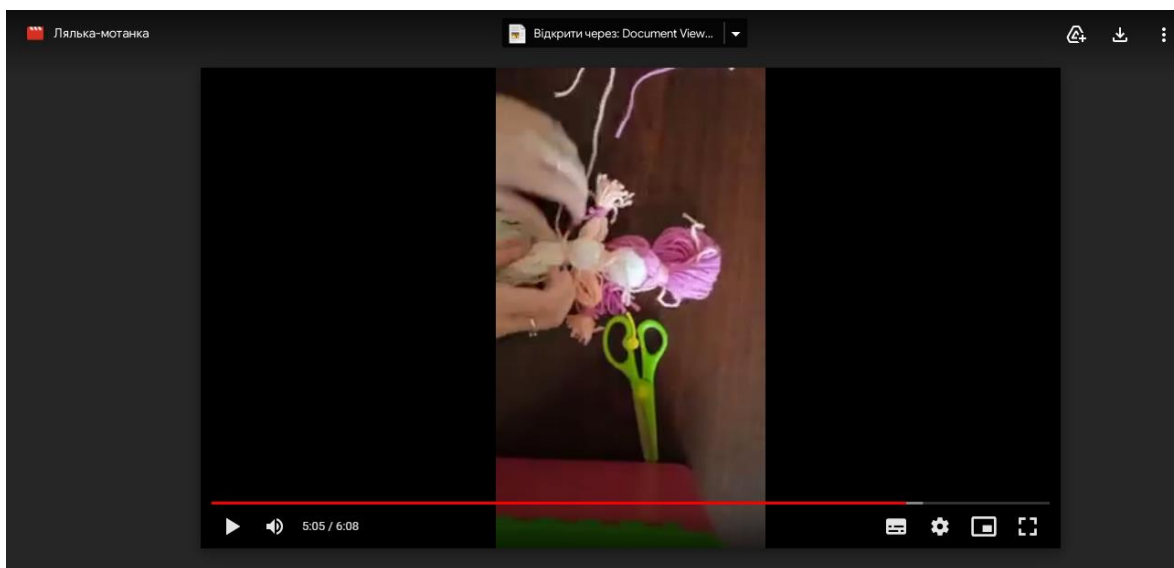
1. Вигляд екрану на початку виконання кросворду

1. Вигляд екрану наприкінці виконання кросворду

Елементи мультимедійних презентацій, виконаних студентами у форматі відео для синхронного та асинхронного режимів

Реалізація педагогічного дизайну в практичній діяльності педагога закладу позашкільної освіти. Педагогічний досвід М. Буцонь

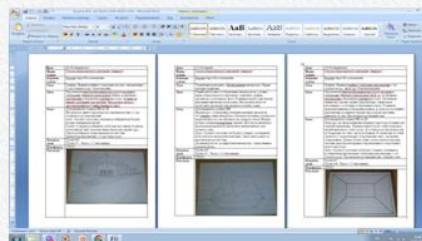
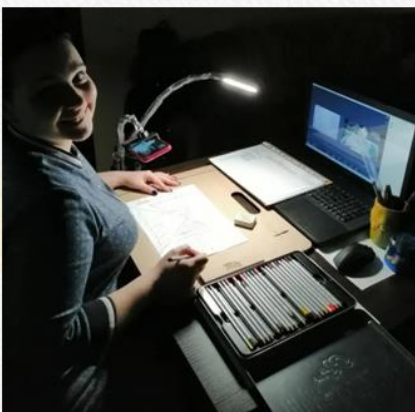
Неочікувано, навчальний процес, як у всіх освітян, перервав вимушений карантин. Дистанційна форма навчання передбачала у кожного учасника процесу наявність необхідної технічної бази та методики викладання.

Участь у різноманітних челенджах і марафонах стала однією з складових роботи гуртка. Всі ці тематичні заходи несуть виховну місію.

Проект "Бабусині смаколики"

Звітність

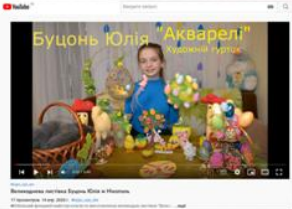
Місячний АРТ-марафон

Додаток Ж (продовження)

 Окрім online трансляцій допомагають дистанційній роботі – завчасно записані і змонтовані відео уроки. Прикладом таких відео робіт є серія Великодневих майстер-класів, які опубліковані на власному YouTube каналі.

<https://www.youtube.com/watch?v=0H2kbpGpQ0&t=8s>

https://www.youtube.com/watch?v=xk2vkgAdalC&list=P_LPOQuFxtk2U_vqyWOTihA6KHLxDpYQKj_&index=23

https://www.youtube.com/watch?v=ZaxMnrSPa0&list=P_LPOQuFxtk2U_vqyWOTihA6KHLxDpYQKj_&index=71

<https://www.youtube.com/channel/UCUay-yZvXXoRspQYB5Y3W>

YouTube канал має декілька плейлистів, в одному з них є окремий (Гурток образотворчого мистецтва "Академія мистецтв"). Це така збірка відео звітів, майстер-класів, роликів зі свят чи різноманітних тематичних заходів. Завдяки каналу та змонтованим відео-роботам, учні та їх батьки мають змогу слідкувати за життям гуртка, вони сумісно беруть активну участь в ньому, що допомагає в результаті навчання.

Ще одним важливим проектом стала online майстерня з Петриківського розпису. Професіональні майстри з розпису надали можливість безкоштовно долучитися до української культури, а саме опублікували початковий курс з Петриківки, всі хто пройшов всі завдання, отримав необхідну оцінку, то отримав сертифікат.

В результаті 33 вихованця успішно завершили курс, набули нові знання і навички, а головне розширили кругозір та поринули у культуру власного народу.

Зміст лекційних занять з опанування педагогічного дизайну майбутніми педагогами (за J. K. McDonald та R. E. West)

Теорії навчання є основою для розробки навчальних рішень для досягнення бажаних результатів навчання. Аналогії можуть допомогти у розумінні нових концепцій, тому уявіть, що ви придбали новий будинок і розглядаєте найкращі варіанти розміщення меблів у вітальні. Бажаний результат - це меблі, яка виглядає естетично, але й функціонально. Багато факторів можуть вплинути на прийняття рішення залежно від того, як ви бачите проблему, а також може бути декілька рішень, які відповідають бажаним результатам.

Так само теорії та моделі забезпечують основу та основу для будь-якого навчального дизайнерського проекту. Теорії служать об'єктивом для розгляду проблеми з різних точок зору, подібно до того, як стилі та уподобання дизайну інтер'єру можуть вплинути на рішення про те, які меблі придбати для вашого нового будинку, виходячи із загальної естетики. Потім моделі дають вказівки щодо того, як створити рішення або де розмістити меблі вдома. Залежно від використаної теорії та моделі, рішення може виглядати по-різному, так само, як вітальня виглядатиме зовсім по-іншому, використовуючи сучасний декор проти західного стилю з різними аранжуваннями. Однак бажаних результатів все ж можна досягти. Важливо провести ретельний аналіз, щоб переконатися, що теорія та/або обрана стратегія підтримують бажані результати та цільових учнів.

Тема: Джерела знань з дизайну

У цій темі розглядаються різні джерела дизайнерських знань, як академічних, так і практичних. Оскільки навчальні дизайнери знаходять способи синтезувати обидва, вони вважають, що їхні проекти стають багатшими, ефективнішими та більш впізнаваними учнями та стейкхолдерами як цінний ресурс, на який можна спиратися.

Питання теми:

1. Теорії навчання
2. Роль теорії в навчальному дизайні
3. Висновки щодо належного дизайну згідно з теорією навчання
4. Природа та використання прецеденту при проектуванні
5. Стандарти та компетенції фахівців з навчального проектування та технологій

Тема: Оцінка навчального проектування

Оцінювальна практика допомагає навчальним дизайнерам оцінити внесок, який пропонує їх робота. Чи заохочують вони позитивні зміни? Чи ефективна їх робота? Які можливості існують для вдосконалення? Оцінка включає як громадську діяльність, таку як формальна процедура оцінювання, так і особисту діяльність, наприклад, рефлексію на основі власного судження.

Питання теми:

1. Критика дизайну
2. Роль проектного судження та рефлексії в навчальному дизайні
3. Постійне вдосконалення навчальних матеріалів

Тема: Створення навчального курсу

Творчі практики допомагають дизайнерам навчатись уявляти нові ідеї, заходи, продукти чи послуги. Добре зроблене те, що створюють навчальні дизайнери, безпосередньо стосуватиметься проблем, які вони вивчали протягом усього процесу.

Питання теми:

1. Генерування ідей
2. Стратегії навчання
3. Стратегії прототипування навчального проектування

Тема: Дослідження

Досліджувальна діяльність - це те, що навчальні дизайнери роблять, щоб дослідити форму дизайнерського простору, в якому вони працюють. З

огляду на те, що вони розуміють щодо учнів, зацікавлених сторін та ситуації, які проблеми мають вирішити дизайнери? Які найважливіші внески вони можуть запропонувати?

Питання теми:

1. Постановка проблеми
2. Аналіз завдань та змісту
3. Документальне оформлення навчальних рішень

Тема: Розуміння

Розуміння практики - це те, що роблять розробники навчальних заходів, щоб зрозуміти своїх учнів, середовище, в якому учні живуть, працюють і навчаються, та вимоги до навчання, які зацікавлені сторони можуть внести в певну ситуацію.

Питання теми:

1. Професійні вимоги до навчального дизайнера
2. Проектування для різноманітних учнів
3. Проведення досліджень для дизайну
4. Визначення екологічних та контекстуальних потреб
5. Проведення аналізу учня